

ZWEMBADEN

Stand van zaken van de zwembaden in
het Brussels Hoofdstedelijk Gewest en
aanbevelingen voor een verbetering van de
toegang tot de openbare zwembaden

JANUARI 2024

STUDIE UITGEVOERD DOOR

CityTools in 2022

GEGEVENSBRON

De gegevens werden verzameld in 2021.
Urbis, CIBG, sport.brussels, Google Earth

OMSLAGFOTO

© Beliris

LAY-OUT

CityTools

CONTACT

sport@perspective.brussels

VERANTWOORDELIJKE UITGEVER:

Antoine DE BORMAN, algemeen directeur van perspective.brussels - Naamsestraat 59 – 1000 BRUSSEL.

De analyse is gebaseerd op gegevens uit 2021. De hier gepresenteerde resultaten worden slechts ter informatie verstrekt.
Ze zijn niet van juridische aard.

Reproductie is toegestaan mits bronvermelding

© 2024 perspective.brussels

D/2024/14.054/02

ZWEMBADEN

Stand van zaken van de zwembaden in
het Brussels Hoofdstedelijk Gewest en
aanbevelingen voor een verbetering van de
toegang tot de openbare zwembaden

JANUARI 2024

INHOUDSOPGAVE

VOORWOORD	7
INLEIDING	9
01 PLAATSBESCHRIJVING EN INVENTARIS VAN DE ZWEMBADEN IN HET BRUSSELS HOOFDSTEDELIJK GEWEST	13
1.1. Spreiding van het aanbod	14
1.2. Fiches van de zwembaden	16
1.3. Analyse en vergelijkingen	34
02 DOELSTELLINGEN EN AANBEVELINGEN	42
2.1. De bestaande infrastructuren optimaliseren	46
2.2. Ontwikkelen van infrastructuur om het aanbod te vergroten	52
03 CONCLUSIES	55
04 BIJLAGEN	59
4.1. Vergelijking van beheermethodes en goede praktijken	60

De Sportcel werd in 2019 opgericht binnen perspective.brussels en is het gewestelijk expertisecentrum en de initiatiefnemer van de ontwikkelingsstrategie op het grondgebied van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest. Ze is de Brusselse instantie voor de coördinatie en promotie van de sport, en is belast met het centraliseren, analyseren en ontwikkelen van kennis op het gebied van sport in Brussel. Door de huidige vraag naar en het aanbod van sportvoorzieningen te vergelijken, analyseert de Sportcel de behoeften in de verschillende Brusselse wijken. Verder stelt ze een strategische visie op voor de ontwikkeling van de sportinfrastructuur in de hoofdstad.

De cel actualiseert, beheert en verspreidt het gewestelijke sportkadaster, een database van alle sportinfrastructuren en -clubs op het grondgebied van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest. Dat kadaster bestaat sinds mei 2022 en zowel burgers als openbare besturen gebruiken het om praktische informatie over sport op te zoeken: <https://sport.brussels/>

De Sportcel kreeg de opdracht om, in overleg met de betrokken gewestelijke overheidsinstellingen, een strategische visie op te stellen van de looproutes in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest: *be running*.

INLEIDING

Het aanbod aan zwembaden, en met name openbare zwembaden, in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest is sterk ontoereikend in verhouding tot de bevolking. Door het tekort aan zwembaden, en doordat het er vaak te druk is, is het moeilijk om te voorzien in bepaalde essentiële behoeften, zoals het leren zwemmen op school. Sinds de opening van het zwembad van de VUB in 1988 is er geen nieuwe infrastructuur meer bijgekomen. En dat terwijl de bevolking sindsdien met ongeveer 250 000 inwoners is toegenomen. Bovendien zijn de zwembadsporten de voorbije jaren sterk gediversifieerd, waardoor de vraag vanuit sportclubs en -verenigingen is gestegen.

Natuurlijk kunnen de kosten voor uitbating, onderhoud, renovatie en verbouwing een verklaring zijn voor dit tekort en het gebrek aan overheidsinvesteringen. Maar de complexe institutionele situatie van de sport in Brussel is ook een bepalende factor, vooral voor de zware infrastructuren die zwembaden zijn.

De zwembaden vormen dan ook een van de prioriteiten op het gebied van sport voor de Brusselse gewestregering. De Gewestelijke Beleidsverklaring voorziet in een aantal aspecten die bekeken moeten worden: *"Om het gebrek aan openbare zwembaden die voor alle Brusselaars toegankelijk zijn te compenseren, zal de regering voorstellen een supracommunale eenheid op te richten om nieuwe openbare zwembadvoorzieningen te ontwikkelen. Voor de zwembaden waarvan het beheer door de gemeenten zou worden toevertrouwd aan deze supracommunale eenheid, zal de regering de modaliteiten van beheer door het Gewest bepalen. De regering zal ook permanente of tijdelijke buitenzwembadprojecten steunen. In het kader van de projectoproepen zal de Regering bijzondere aandacht besteden aan het harmoniseren van de tarieven en aan de niet-discriminatie tussen Brusselaars."*

Welke oplossingen genieten de voorkeur om in de uiteenlopende behoeften van bewoners, scholen, liefhebbers en ervaren sporters te voorzien?

Dat is de vraag die dit document stelt. Het is de bedoeling om eerst de bestaande situatie te begrijpen, beschrijven en analyseren, en vervolgens te opperen hoe het Gewest de gemeenten en beheerders van de openbare zwembaden zou kunnen ondersteunen. Het document is opgesteld als inventaris van de Brusselse openbare zwembaden, met een vergelijkende analyse op basis van verschillende parameters (grootte van de baden, openingsuren, prijzen, enz.) en een vergelijking van de beheermethodes en goede praktijken. Vervolgens formuleert het een aantal aanbevelingen op financieel, administratief en praktisch vlak om het beheer van de zwembaden te verbeteren en uiteindelijk het aanbod te vergroten.

Dit werd gerealiseerd dankzij de medewerking van de beheerders van de zwembaden en de gemeentelijke politieke verantwoordelijken, die zo goed waren om een reeks gegevens te delen in verband met het beheer van hun zwembad(en). Via uitwisselingen en ontmoetingen hebben ze met hun ervaring ter zake bijgedragen aan de studie.

De analyse, gerealiseerd in 2022, is gebaseerd op gegevens uit 2021.

INLEIDING

**Kader van de studie, context en mate van de
behoefte in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest**

INLEIDING

Het Gewest kampt met een groot tekort aan openbare zwembaden. Het gebrek aan investeringen in nieuwe infrastructuur heeft in combinatie met de bevolkingsgroei de afgelopen jaren geleid tot een overbelasting van de Brusselse zwembaden. Een situatie die nog wordt versterkt door de sluiting voor renovatie van oude gebouwen en beheermodellen die efficiënter gemaakt kunnen worden. Het doel van deze studie is om oplossingen te identificeren waarmee het aanbod en het beheer van de openbare zwembaden kan worden afgestemd op de grote en stijgende vraag.

Context

Het Brussels Hoofdstedelijk Gewest kampt al verschillende jaren met een verzadiging van de openbare zwembaden op zijn grondgebied. En de situatie wordt met de jaren erger. Er zijn een aantal redenen voor. Enerzijds hebben de demografische groei en een evolutie van de sportactiviteiten de vraag doen toenemen. Anderzijds werden de laatste tijd verschillende oude gebouwen gesloten voor renovatie, wat het aanbod tijdelijk maar aanhoudend heeft verminderd.

In 2020 heeft de Sportcel van perspective.brussels een eerste stand van zaken gepubliceerd, samen met pistes om tegemoet te komen aan de uiteenlopende behoeften van bewoners, scholen, gemeenten en sportievelingen¹.

Andere Europese landen kampen met hetzelfde probleem en verschillende vernieuwende maatregelen werden genomen om niet de weg op te gaan van het Verenigd Koninkrijk, waar bijna één inwoner op drie naar eigen zeggen niet of amper kan zwemmen². Het is vandaag al een lastige klus voor de Brusselse scholen om hun leerlingen te leren zwemmen, omdat ze in de openbare zwembaden geen plaats meer vinden om deze fundamentele vaardigheid aan te leren.

Zo zijn er verschillende denkplaatjes die dit document bestudeert met het oog op de uitvoering ervan in de Brusselse context, zoals: de synergieën tussen zwembaden, een verbetering van de toegankelijkheid van de baden, een

uitbreiding van de openingsuren, een eventuele invoering van geharmoniseerde tarieven, de bouw van nieuwe, efficiëntere en goedkopere infrastructuren, en een stroomlijning van de grootte van gebouwde zwembaden (meer kleinere zwembaden met kleinere volumes).

De grootste uitdaging om het aanbod af te stemmen op de vraag blijft de institutionele en budgettaire structuur binnen de zeer specifieke context van versnipperde bevoegdheden voor sport tussen het Brussels Hoofdstedelijk Gewest en het federale België. In haar Gewestelijke Beleidsverklaring 2019/2024 voorziet de huidige Regering in de oprichting van een supracommunale structuur die moet zorgen voor een beter beheer van de bestaande zwembaden en de bouw van nieuwe openbare infrastructuur om het gebrek aan toegankelijke zwembaden te verhelpen.

Met een inventaris van de bestaande zwembaden, een analyse van hun werking en een vergelijking van innovatieve beheermethodes, wil deze studie een document bieden dat helpt om een kader te creëren dat in eerste instantie bestaande infrastructuur toegankelijker moet maken door hun werking te verbeteren. Uiteindelijk zou het doel van deze structuur kunnen zijn om nieuwe zwembaden te ontwikkelen en te bouwen die toegankelijk zijn voor iedereen.

De Sportcel, opgericht binnen perspective.brussels, maakt gebruik van zijn deskundigheid om een strategische visie te ontwikkelen en om sportbeoefening te stimuleren in alle uithoeken van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest. Deze cel speelt ook een adviserende rol bij de overheden en de operatoren en communiceert over de bestaande opportuniteiten bij een groot publiek. Ze centraliseert, analyseert en ontwikkelt kennis inzake sport.

1 Zie: Gaëlle Valcke, Augustin Habra, "De zwembaden in het Brussels Gewest: Stand van zaken en pistes om tegemoet te komen aan de behoeften van de Brusselaars", ABOUT.brussels [Online], nr.2, gepubliceerd in april 2020, URL: https://perspective.brussels/sites/default/files/documents/ab_zwembaden.pdf

2 Volgens een studie uit 2016 van YouGov: <https://yougov.co.uk/topics/lifestyle/articles-reports/2016/09/27/quarter-british-swimmers-dont-think-they-could-ach>

FIGUUR 1: Het solarium van Evere, geopend van 1934 tot 1978. +1960

Bron: HemelsBrussel, Prentkaart Belfius, 1960

Stand van zaken

Vandaag telt het Brussels Hoofdstedelijk Gewest 61 zwembassins (privé of openbaar). Van die 61 zijn slechts **31 baden toegankelijk voor alle Brusselaars**. Ze bevinden zich in 18 gebouwen die beheerd worden door verschillende overheden: de gemeenten, de Franse Gemeenschapscommissie (COCOF), de Vrije Universiteit Brussel (VUB) en de federale staat. Op dit moment zijn twee zwembaden (het zwembad van Elsene en Neptunium in Schaarbeek) gesloten voor renovatie.

Brussel heeft één openbaar zwembad per 68 000 inwoners (1 219 970 inwoners/18 zwembaden). Ter vergelijking: Wallonië, waar de situatie ook als ontoereikend wordt beschouwd, heeft één openbaar zwembad per 29 000 inwoners. Vlaanderen van zijn kant heeft één zwembad per 22 000 inwoners, of een aanbod dat drie keer groter is dan dat van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest.

Het eerste zwembad in het Brussels Gewest werd in 1904 in Elsene gebouwd. **85% van de bestaande zwembaden werd gebouwd voor 1976**. Dat kan voor een deel de hoge onderhoudskosten verklaren waarmee die oudere inrichtingen te kampen hebben, in termen van energieverbruik en renovatie. Maar hun ouderdom maakt hen ook vatbaar voor sluiting voor renovatie. **In 1986 werd het recentste openbare zwembad op het grondgebied van het Gewest gebouwd**. Sindsdien is de Brusselse bevolking met 250 000 inwoners toegenomen, terwijl het aanbod aan zwembaden niet is veranderd. Sluitingen voor renovatie verzwakken dit al ontoereikende aanbod nog. Ter vergelijking: de gemeente

Privézwembaden / zwembaden in een onderwijsinstelling

Aquacenter Promosport	Neder-Over-Heembeek
Aqua en Sport Kids	Jette
Aspria Avenue Louise	Elsene
Aspria Arts-Loi	Brussel
Aspria Royal La Rasante	Sint-Lambrechts-Woluwe
Bulle d'H2O	Sint-Pieters-Woluwe
Centre Kiné Elsene	Elsene
Château Sainte-Anne	Oudergem
Darwin Aquaclub	Vorst
David Lloyd	Ukkel
Horizon Club	Sint-Joost-ten-Node
Hotel Bristol Stephanie	Elsene
New Archimede	Elsene
Le Nautille	Anderlecht
High Five (NAVO)	Evere
Residence Palace	Brussel
Stadium 1	Sint-Jans-Molenbeek
Stadium Kinetix	Schaarbeek
Welness Helena	Sint-Agatha-Berchem
World Class Fitness Center	Elsene
World Class Health Academy	Elsene
Collège Saint-Pierre	Jette
Gemeenteschool Claire Joie	Etterbeek
Gemeenteschool Paradis des enfants	Etterbeek
Koninklijke Militaire School	Brussel
Jan-van-Ruusbroeckcollege	Brussel

Bordeaux, dat 260 000 inwoners telt, heeft 8 zwembaden met in totaal 14 bassins. Met 14 extra baden zou het aantal inwoners per bad in Brussel van 39 000 dalen naar 26 000.

Tot slot, wat het aantal buitenzwembaden betreft: Berlijn telt er 26 voor 3,6 miljoen inwoners en Parijs 10 voor 2,2 miljoen inwoners. Brussel heeft er vandaag geen enkel, op tijdelijke installaties zoals FLOW van Pool is Cool na, die er sinds de zomer van 2021 zijn.

Die cijfers en vergelijkingen wijzen op het grote tekort dat mettertijd is ontstaan en waarmee het Gewest vandaag kampt. Nochtans zijn er voorbeelden van andere steden waar de inwoners genieten van een aanbod aan infrastructuur die tegemoetkomen aan hun behoeften.

DEEL 01 STAND VAN ZAKEN EN INVENTARIS VAN DE ZWEMBADEN IN HET BRUSSELS HOOFDSTEDELIJK GEWEST

Analyse van de spreiding van de infrastructuren op het gewestelijke grondgebied, en inventarisering van de bestaande infrastructuren en potentieel toekomstige projecten

1.1

SPREIDING VAN HET AANBOD

Gewestelijk aanbod

Het gewestelijke grondgebied telt vandaag 39 zwembaden. 18 ervan worden beheerd door openbare instanties, maar slechts 17 zijn voor alle Brusselaars toegankelijk. Dat van de Militaire School is voorbehouden voor leerlingen en clubs. Van die 17 zwembaden zijn dat van het Neptunium in Schaarbeek en dat van Elsene momenteel gesloten voor renovatie. Daarnaast zijn er in het Gewest 21 privézwembaden die enkel toegankelijk zijn voor leden of klanten. Het zijn meestal zwembaden van privéwellnesclubs en privésportverenigingen.

De 17 openbare zwembaden die voor iedereen toegankelijk zijn, zijn:

- › Calypso 2000 in Watermaal-Bosvoorde
- › Longchamp in Ukkel
- › De baden van Sint-Joost
- › Het zwembad van Neder-Over-Heembeek
- › Het zwembad van Laken
- › De baden van het Centrum
- › Nereus in Ganshoren
- › Victor Boin in Sint-Gillis (in renovatie tot 2026)
- › Louis Namèche in Molenbeek
- › Triton in Evere
- › Espadon in Etterbeek
- › Het COOVI-zwembad in Anderlecht
- › Het zwembad van Elsene (in renovatie tot eind 2023)
- › Het zwembad van de VUB in Elsene
- › Sportcity in Sint-Pieters-Woluwe
- › Poseidon in Sint-Lambrechts-Woluwe
- › Het Neptunium in Schaarbeek (heropend in september 2023)

De beschrijvende fiches op de volgende pagina's horen bij die zwembaden. Met die analyse, op basis van verschillende parameters (aantal baden, openingsuren, tarieven, ...) kunnen we de situatie meer in detail objectief beschouwen.

Tot slot zijn er ook 8 bouw- en renovatieprojecten die momenteel lopen of in de pijplijn zitten. Die projecten worden verderop ook beschreven.

Een onevenwichtige geografische spreiding

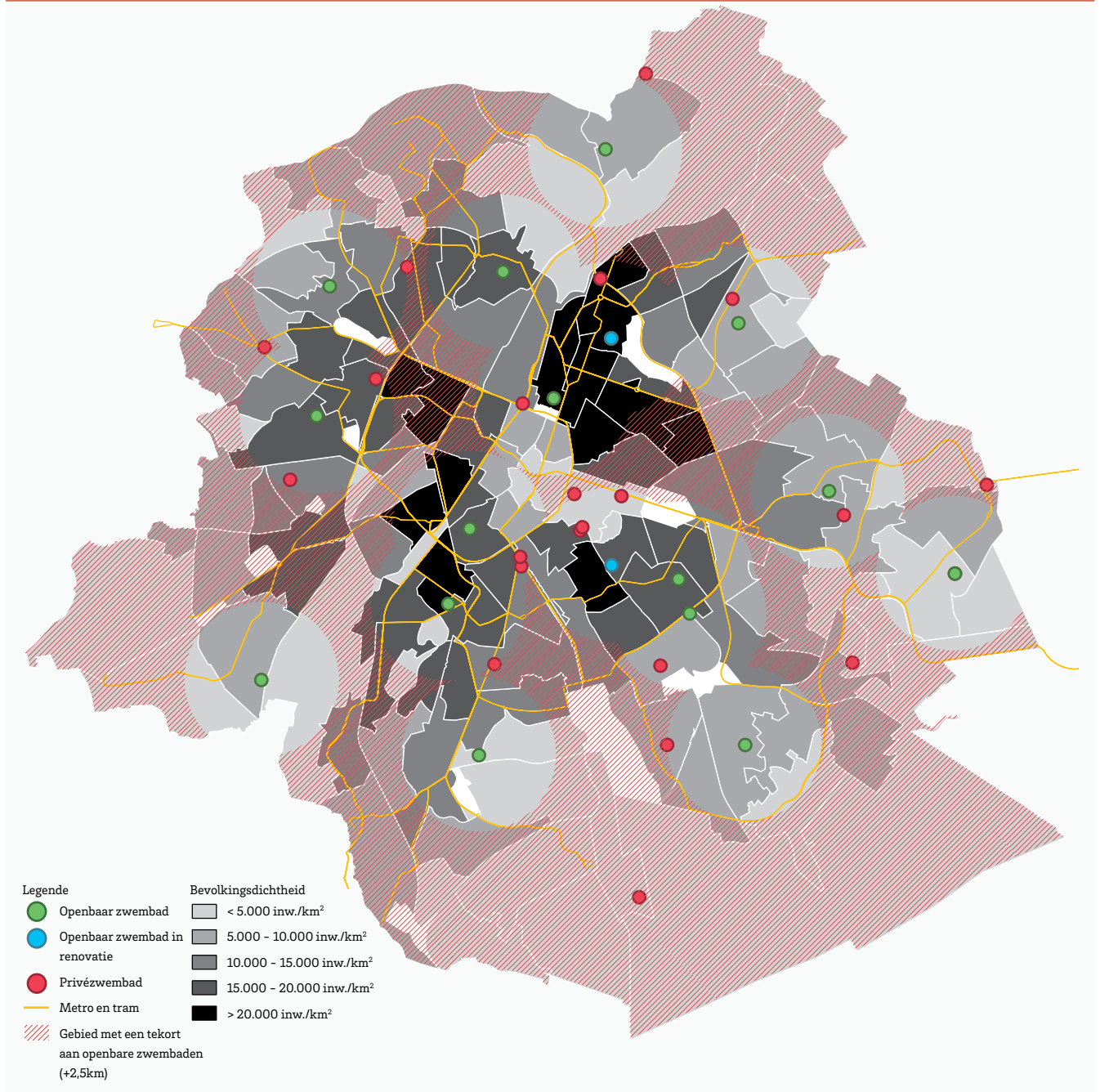
De geografische spreiding van het aanbod in het Brussels Gewest is onevenwichtigten aanzien van de bevolkingsspreiding op het grondgebied. De spreiding is ook ongelijk tussen het oosten en het westen van Brussel.

De grootste tekorten zijn er in zones als Anderlecht, Vorst, laag-Molenbeek en de Noordwijk. Het zijn enkele van de dichtstbevolkte wijken van Brussel. Het zijn ook wijken die bij de meest achtergestelde van het Gewest en het land horen, en waar de aanwezigheid van openbare zwembaden des te belangrijker is om te leren zwemmen en te sporten.

In het westen van Brussel, bijvoorbeeld, telt de gemeente Anderlecht slechts één bad, dat van het COOVI-zwembad, voor een bevolking van bijna 120 000 inwoners. De situatie is vergelijkbaar in de Noordwijk, waar de sluiting van het Neptunium de situatie al 5 jaar nog versterkt.

Het verschil tussen oost en west wordt nog versterkt doordat het gebrek aan openbare infrastructures die voor iedereen toegankelijk zijn in het oosten wordt gecompenseerd door een groot aanbod aan privézwembaden (13, meer dan de helft van het aantal privézwembaden in het Gewest). Dat uitgebreide privéaanbod vergroot bijgevolg de sociaal-geografische dualisering in de toegang tot het zwemmen.

FIGUUR 2: Spreiding van het aanbod aan zwembaden op het gewestelijke grondgebied en toegankelijkheid met het openbaar vervoer

Bron: URBIS, CIBG, sport.brussels 2021

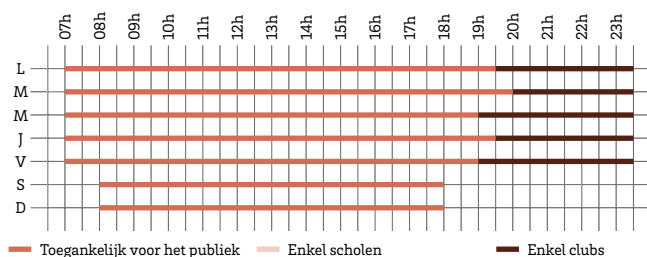
1.2 FICHES PER ZWEMBAD

CALYPSO 2000

Adres	Léopold Wienerlaan 60 1170 Watermaal-Bosvoorde
Bouwjaar	1970
Juridisch statuut	Vzw
Beheerder	Gemeente
Type beheer	Paragemeentelijk
Aantal baden	2 + 1 plonsbad
Afmetingen	- 33,33 x 14,50 - 14 x 7,5

Openingsuren

Faciliteiten (aantal baden, afmetingen, type)

- › Groot bad: 33x14,5
- › Instructiebad: 14x7,5
- › Plonsbad
- › Solarium
- › Extra instructiebad

Bezoekersaantallen

- › Publiek: gemiddeld 5500 zwemmers/maand; 69 891 zwemmers in 2018
- › Scholen: gemiddeld 500 leerlingen/week van 30 scholen
- › Clubs: ongeveer 500 zwemmers/week van 6 clubs
- › Verenigingen: ongeveer 90 zwemmers/week van 4 verenigingen

Type beheer

Gemeentelijke vzw met paragemeentelijk beheer

Tarieven

Het zwembad hanteert verschillende tarieven voor inwoners van de gemeente en niet-inwoners:

- › Normaal: € 3,10 / € 4,20 (Δ € 1,10)
- › Voorkeurtarief € 2,60 / € 3,70 (Δ € 1,10)

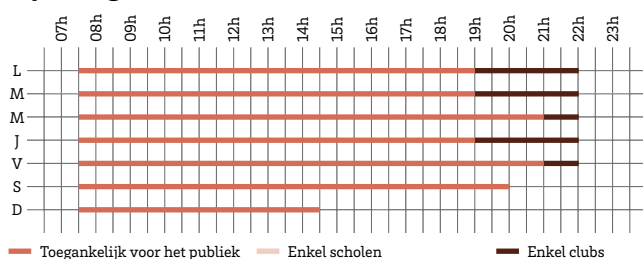

LONGCHAMP-ZWEMBAD

Adres	De Frésquare 1 1180 Ukkel
Bouwjaar	1971
Juridisch statuut	Vzw
Beheerder	Gemeentelijke vzw
Type beheer	Paragemeentelijk
Aantal baden	2
Afmetingen	- 33,3 x 16,6 - 15 x 15

Openingsuren

Faciliteiten (aantal baden, afmetingen, type)

- › Groot bad: 33,3 x 16,6
- › Instructiebad: 15x15
- › Solarium

Bezoekersaantallen

- › Publiek: gemiddeld 10 000 zwemmers/week
- › Scholen: gemiddeld 5000 leerlingen/week van 50 scholen
- › Clubs: ongeveer 1000 zwemmers/week van 9 clubs verdeeld over de 3 zwembaden van de Stad
- › Verenigingen: ongeveer 50 zwemmers/week van 5 verenigingen

Type beheer

Gemeentelijke vzw met paragemeentelijk beheer

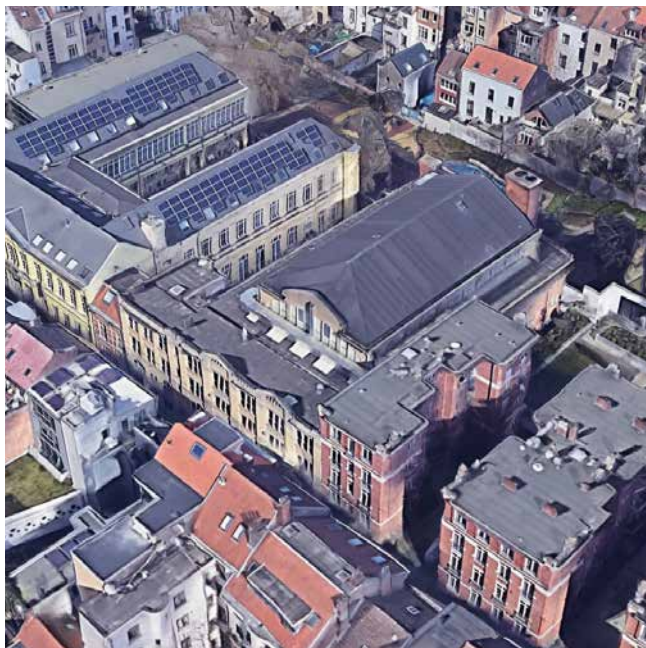
Tarieven

Het zwembad hanteert verschillende tarieven voor inwoners van de gemeente en niet-inwoners:

- › Normaal: € 3,50 / € 5 (Δ € 1,50)
- › Voorkeurtarief € 3 / € 4 (Δ € 1)

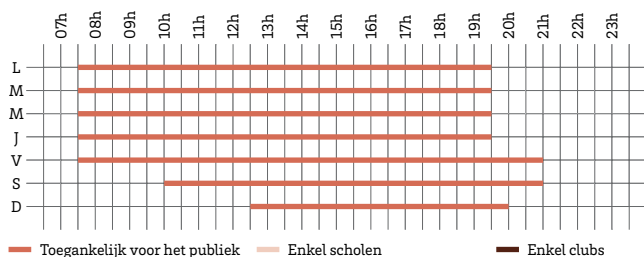

BADEN VAN SINT-JOOST

Adres	Sint-Franciscusstraat 23-27 1210 Sint-Joost-ten-Noode
Bouwjaar	1935
Juridisch statuut	Openbare instelling
Beheerder	Gemeente
Type beheer	Gemeentelijk
Aantal baden	1
Afmetingen	25 x 12

Openingsuren

Faciliteiten (aantal baden, afmetingen, type)

- › Groot bad: 25x15

Bezoekersaantallen

- › Publiek: gemiddeld 2500 zwemmers/week
- › Scholen: gemiddeld 500 leerlingen/week van 10 scholengroepen
- › Clubs: 3 clubs
- › Verenigingen: 100 zwemmers/week van 2 verenigingen

Type beheer

Rechtstreeks beheer door de gemeente

Tarieven

Het zwembad hanteert verschillende tarieven voor inwoners van de gemeente en niet-inwoners:

- › Normaal: € 2 / € 3 (Δ € 1)
- › Voorkeurtarief € 1,50 / € 2,50 (Δ € 1)

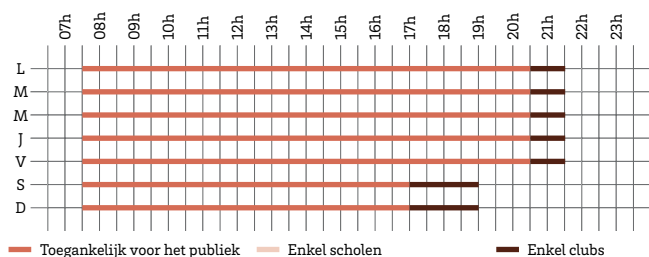

ZWEMBAD VAN NEDER-OVER-HEEMBEEK

Adres	Lombardsijdestraat, 120 1120 Neder-Over-Heembeek
Bouwjaar	1986
Juridisch statuut	Vzw
Beheerder	Vzw Baden van Brussel
Type beheer	Gemeentelijk
Aantal baden	2 + 1 plonsbad
Afmetingen	- 25 x 16 - 16 x 6

Openingsuren

Faciliteiten (aantal baden, afmetingen, type)

- > Groot bad: 25x16
- > Instructiebad: 16x6
- > 1 solarium
- > 1 hamam
- > 6 bubbelbaden
- > 1 sauna

Bezoekersaantallen

- > Publiek: gemiddeld 4000-5000 zwemmers/week
- > Scholen: gemiddeld 2000-3000 leerlingen/week van 60 scholen, verdeeld over de 3 zwembaden van de Stad
- > Clubs: ongeveer 1000-1500 zwemmers/week van 53 clubs verdeeld over de 3 zwembaden van de Stad
- > Verenigingen: geen verenigingen

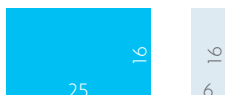
Type beheer

Vzw met gemeentelijk beheer

Tarieven

Het zwembad hanteert verschillende tarieven voor inwoners van de gemeente en niet-inwoners:

- > Normaal: € 2,80 / € 4 (Δ € 1,20)
- > Voorkeurtarief € 1,50 / € 2,50 (Δ € 1)

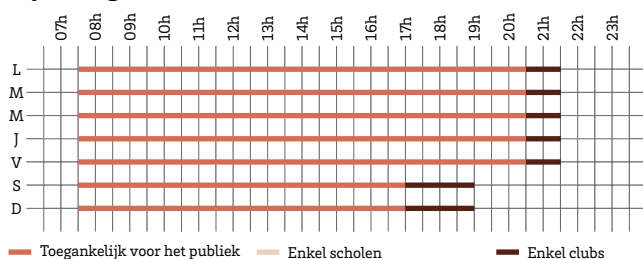

ZWEMBAD VAN LAKEN

Adres	Kerkeveldstraat 89 1020 Laken
Bouwjaar	1972
Juridisch statuut	Vzw
Beheerder	Vzw Baden van Brussel
Type beheer	Gemeentelijk
Aantal baden	2 + 1 plonsbad
Afmetingen	- 25 x 12,5 - 17,5 x 12,5

Openingsuren

Faciliteiten (aantal baden, afmetingen, type)

- › Groot bad: 25x12,5
- › Instructiebad: 12,5x17,5
- › Plonsbad: 12,5x7,5
- › 1 glijbaan

Bezoekersaantallen

- › Publiek: gemiddeld 4000-5000 zwemmers/week
- › Scholen: gemiddeld 2000-3000 leerlingen/week van 60 scholen, verdeeld over de 3 zwembaden van de Stad
- › Clubs: ongeveer 1000-1500 zwemmers/week van 53 clubs verdeeld over de 3 zwembaden van de Stad
- › Verenigingen: geen verenigingen

Type beheer

Vzw met gemeentelijk beheer

Tarieven

Het zwembad hanteert verschillende tarieven voor inwoners van de gemeente en niet-inwoners:

- › Normaal: € 2,80 / € 4 (Δ € 1,20)
- › Voorkeurtarief € 1,50 / € 2,50 (Δ € 1)

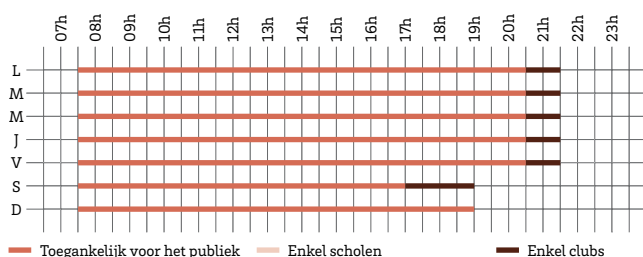

BADEN VAN HET CENTRUM

Adres	Reebokstraat 28 1000 Brussel
Bouwjaar	1953
Juridisch statuut	Vzw
Beheerder	Vzw Baden van Brussel
Type beheer	Gemeentelijk
Aantal baden	2
Afmetingen	- 25 x 12,5 - 18 x 12,5

Openingsuren

Faciliteiten (aantal baden, afmetingen, type)

- › Groot bad: 25x12,5
- › Instructiebad: 18x12,5

Bezoekersaantallen

- › Publiek: gemiddeld 4000-5000 zwemmers/week
- › Scholen: gemiddeld 2000-3000 leerlingen/week van 60 scholen, verdeeld over de 3 zwembaden van de Stad
- › Clubs: ongeveer 1000-1500 zwemmers/week van 53 clubs verdeeld over de 3 zwembaden van de Stad
- › Verenigingen: geen verenigingen

Type beheer

Vzw met gemeentelijk beheer

Tarieven

Het zwembad hanteert verschillende tarieven voor inwoners van de gemeente en niet-inwoners:

- › Normaal: € 2,80 / € 4 (Δ € 1,20)
- › Voorkeurtarief € 1,50 / € 2,50 (Δ € 1)

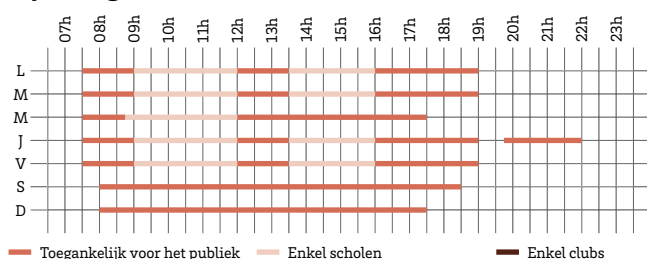

ZWEMBAD NEREUS

Adres	Koningin Fabiolaplein 10 1083 Ganshoren
Bouwjaar	1972
Juridisch statuut	Vzw
Beheerder	Ganshoren Sport
Type beheer	Paragemeentelijk
Aantal baden	2
Afmetingen	- 25 x 14 - 14 x 6

Openingsuren

Faciliteiten (aantal baden, afmetingen, type)

- › Groot bad: 25 x 14
- › Instructiebad 14 x 6

Bezoekersaantallen

- › Publiek: gemiddeld 3500 zwemmers/week; 156 455 zwemmers in 2018
- › Scholen: gemiddeld 2200 leerlingen/week verdeeld over 31 scholen van de gemeenten Ganshoren, Koekelberg en Jette. Het zwembad is niet in staat om andere scholen te ontvangen.
- › Clubs: 7 verschillende clubs. Het zwembad is niet in staat om andere clubs te ontvangen.
- › Verenigingen: 4 verschillende verenigingen. Het zwembad is niet in staat om andere verenigingen te ontvangen.

Type beheer

Gemeentelijke vzw met paragemeentelijk beheer:

Tarieven

Het zwembad hanteert verschillende tarieven voor inwoners van de gemeente en niet-inwoners. De inwoners van de buurgemeenten Jette en Koekelberg genieten ook het gemeentelijk tarief:

- › Normaal: € 3,20 / € 5 (Δ € 1,80)
- › Voorkeurtarief € 2,50 / € 3,50/4 (Δ € 1/1,5)

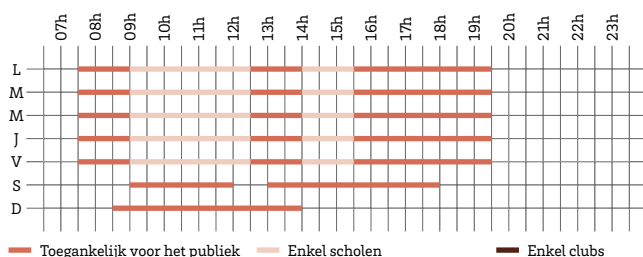

ZWEMBAD VICTOR BOIN

Adres	Wipstraat 38 1060 Sint-Gilles
Bouwjaar	1905
Juridisch statuut	Openbare instelling
Beheerder	Gemeente
Type beheer	Gemeentelijk
Aantal baden	1
Afmetingen	33 x 15

Openingsuren

Faciliteiten (aantal baden, afmetingen, type)

- › Groot bad: 33x15

Bezoekersaantallen

- › Publiek: gemiddeld 3000 zwemmers/week
- › Scholen: gemiddeld 1600 leerlingen/week van 28 scholen
- › Clubs: ongeveer 250 zwemmers/week van 1 club
- › Verenigingen: ongeveer 300 zwemmers/week van 8 verenigingen
- › Verzendigd voor scholen en verenigingen

Type beheer

Gemeentelijk beheer

Tarieven

Het zwembad hanteert verschillende tarieven voor inwoners van de gemeente en niet-inwoners:

- › Normaal: € 2,50 / € 4,50 (Δ € 2)
- › Voorkeurtarief €2 / € 3,50 (Δ € 1,50)

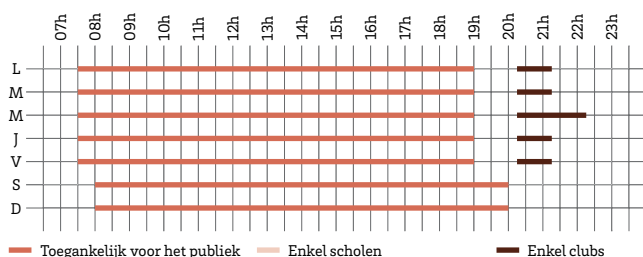

ZWEMBAD LOUIS NAMÈCHE

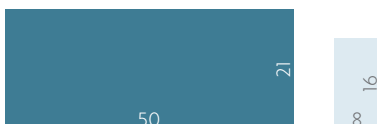
Adres	Van Kalckstraat 93 1080 Sint-Jans-Molenbeek
Bouwjaar	1972
Juridisch statuut	Vzw
Beheerder	Molenbeek Sport
Type beheer	geen informatie
Aantal baden	2
Afmetingen	- 50 x 22 - 16 x 8

Openingsuren

Faciliteiten (aantal baden, afmetingen, type)

- › Olympisch bad: 50x22
- › Instructiebad: 16x8

Bezoekersaantallen

› /

Type beheer

/

Tarieven

Het zwembad hanteert verschillende tarieven voor inwoners van de gemeente en niet-inwoners:

- › Normaal: € 3,40 / € 5 (Δ € 1,60)
- › Voorkeurtarief € 2,80 / € 4 (Δ € 1,20)

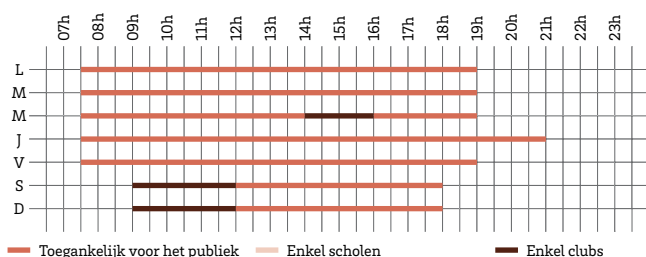

DE TRITON

Adres	Oudstrijderslaan 1140 Evere
Bouwjaar	1980
Juridisch statuut	Vzw
Beheerder	Vzw Triton
Type beheer	Paragemeentelijk
Aantal baden	2
Afmetingen	- 25 x 15 - 15 x 8

Openingsuren

Faciliteiten (aantal baden, afmetingen, type)

- › Groot bad: 25x15
- › Instructiebad: 15x8

Bezoekersaantallen

- › Publiek: gemiddeld 6300 zwemmers/week
- › Scholen: 24 scholengroepen
- › Clubs: 7 clubs
- › Verenigingen: 6 verenigingen

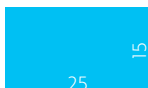
Type beheer

Gemeentelijke vzw met paragemeentelijk beheer

Tarieven

Het zwembad hanteert verschillende tarieven voor inwoners van de gemeente en niet-inwoners:

- › Normaal: € 2,80 / € 4 (Δ € 1,20)
- › Voorkeurtarief € 2,10 / € 3 (Δ € 0,90)

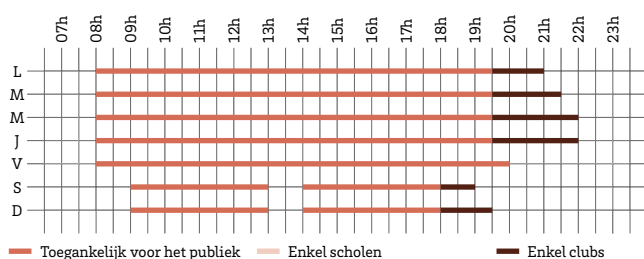

ZWEMBAD ESPADON

Adres	Veldstraat 71 1040 Etterbeek
Bouwjaar	1976
Juridisch statuut	AGB
Beheerder	Autonom gemeentebedrijf
Type beheer	AGB
Aantal baden	2 + 1 plonsbad
Afmetingen	- 25 x 14 - 15 x 7

L'Espadon

Openingsuren

Faciliteiten (aantal baden, afmetingen, type)

- › Groot bad: 25x14
- › Instructiebad: 15x7
- › Plonsbad
- › Glijbaan

- › Publiek: gemiddeld 6900 zwemmers/week
- › Scholen: /
- › Clubs: 10 clubs
- › Verenigingen

Type beheer

Autonom gemeentebedrijf

Tarieven

Het zwembad maakt voor het normale tarief een onderscheid tussen inwoners van de gemeente en niet-inwoners. Daartegenover staat dat er geen onderscheid is voor het voorkeurtarief.

- › Normaal: € 3,50 / € 4 (Δ € 0,5)
- › Voorkeurtarief € 3

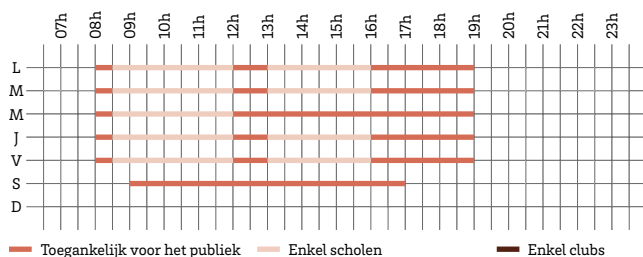

COOVI-ZWEMBAD

Adres	Lijstersstraat 51 1070 Anderlecht
Bouwjaar	1962
Juridisch statuut	Openbare instelling
Beheerder	Gemeenschap
Type beheer	COCOF
Aantal baden	2
Afmetingen	- 25x12,5

Openingsuren

Faciliteiten (aantal baden, afmetingen, type)

- › Groot bad: 25x12,5
- › Instructiebad: 12x8

Bezoekersaantallen

- › Publiek: gemiddeld 1500 zwemmers/week
- › Scholen: gemiddeld 800 leerlingen/week van 25 scholen
- › Clubs: 5 clubs
- › Verenigingen: /

Type beheer

Beheer via de COCOF

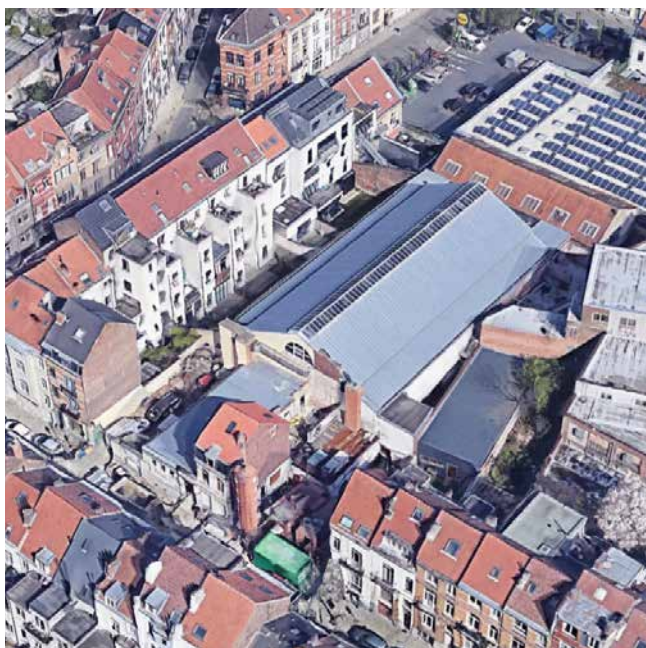
Tarieven

Het zwembad hanteert geen verschillende tarieven voor inwoners van de gemeente en niet-inwoners

- › Normaal: € 3,50
- › Voorkeurtarief € 2,00

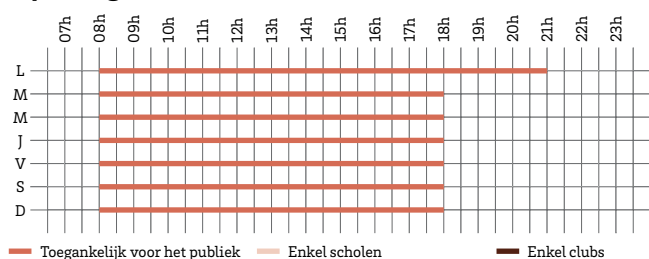

ZWEMBAD VAN ELSENE

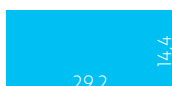
Adres	Zwemkunststraat 10 1050 Elsene
Bouwjaar	1904
Juridisch statuut	Openbare instelling
Beheerder	Gemeente Elsene
Type beheer	Gemeentelijk
Aantal baden	1
Afmetingen	- 29 x 14

Openingsuren

Faciliteiten (aantal baden, afmetingen, type)

- › Groot bad: 29,2x14,4

Bezoekersaantallen

- › Publiek: tussen 1000 en 1200 zwemmers/week
- › Scholen: gemiddeld 650 leerlingen/week van 23 scholengroepen. Het zwembad is niet in staat om andere scholen te ontvangen.
- › Clubs: ongeveer 300 zwemmers/week van 5 clubs
- › Verenigingen: ongeveer 90 zwemmers/week van 6 verenigingen

Type beheer

Vóór zijn sluiting voor renovatie werd het zwembad rechtstreeks door de gemeente beheerd. Wanneer het weer opent, verandert mogelijk ook de beheermethode.

Tarieven

Het zwembad hanteert verschillende tarieven voor inwoners van de gemeente en niet-inwoners:

- › Normaal: € 2 / € 3 (Δ € 1)
- › Voorkeurtarief € 1,50 / € 2 (Δ € 0,50)

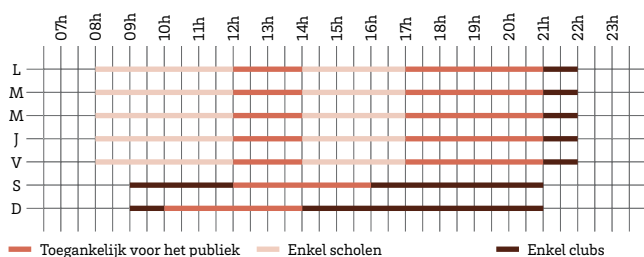

ZWEMBAD VAN DE VUB

Adres	Triomflaan 8 1050 Elsene
Bouwjaar	1988
Juridisch statuut	Onderwijsinstelling
Beheerder	Sportdienst VUB
Type beheer	via sportdienst VUB
Aantal baden	2
Afmetingen	- 25x12 - 13x7

Openingsuren

Faciliteiten (aantal baden, afmetingen, type)

- › Groot bad: 25x12
- › Instructiebad: 12x7

Bezoekersaantallen

- › Publiek: gemiddeld 3000 zwemmers/week
- › Scholen: gemiddeld 1500 leerlingen/week van 16 scholen
- › Clubs: ongeveer 400 zwemmers/week van 8 clubs
- › Verenigingen: 450 zwemmers/week van 5 verenigingen

Type beheer

Beheer via het departement sport van de VUB

Tarieven

Het zwembad hanteert geen verschillende tarieven voor inwoners van de gemeente en niet-inwoners. Er is ook geen voorkeurtarief op basis van profiel

- › Eén tarief: € 4,30

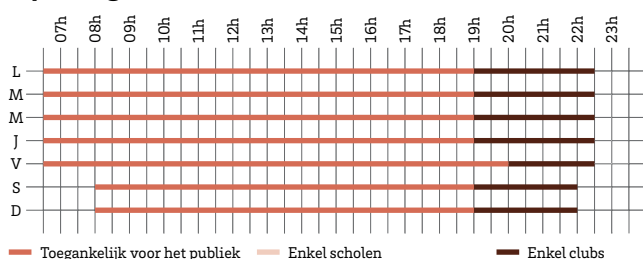

SPORTCITY

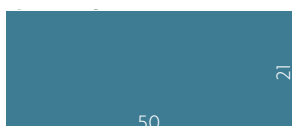
Adres	Salomélaan 2 1150 Sint-Pieters-Woluwe
Bouwjaar	1975
Juridisch statuut	Vzw
Beheerder	Vereniging van gemeente
Type beheer	Paragemeentelijk
Aantal baden	2
Afmetingen	- 50 x 21 - 7 x 7

Openingsuren

Faciliteiten (aantal baden, afmetingen, type)

- › Olympisch bad: 50x21
- › Instructiebad 7x7
- › Glijbaan
- › Solarium

Bezoekersaantallen

- › Publiek: ongeveer 7500 zwemmers/week en in totaal 400 000 zwemmers per jaar
- › Scholen: ongeveer 3.500 leerlingen/week en in totaal 130.000 leerlingen per jaar van 35 scholen. Het zwembad is niet in staat om andere scholen te ontvangen.
- › Clubs: ongeveer 1 000 zwemmers per week, ofwel 53 000 zwemmers per jaar van 8 verschillende clubs
- › Verenigingen: 4 verschillende verenigingen. Het zwembad is niet in staat om andere verenigingen te ontvangen.

Type beheer

Gemeentelijke vzw met paragemeentelijk beheer

Tarieven

Het zwembad hanteert verschillende tarieven voor inwoners van de gemeente en niet-inwoners:

- › Normaal: € 3,50 / € 4,50 (Δ € 1)
- › Voorkeurtarief € 2,40 / € 3,90 (Δ € 1,50)

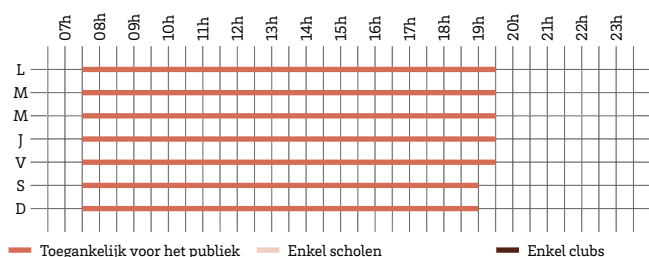

POSEIDON

Adres	Dapperenlaan 2 1200 Woluwe-Saint-Lambert
Bouwjaar	1964
Juridisch statuut	Vzw
Beheerder	Vereniging van gemeente
Type beheer	Gemeentelijke vzw
Aantal baden	2 + 1 plonsbad
Afmetingen	- 25 x 13 - 16 x 8

Openingsuren

Faciliteiten (aantal baden, afmetingen, type)

- › Groot bad: 25 x 13
- › Instructiebad 16 x 8
- › Plonsbad

Bezoekersaantallen

- › Publiek: gemiddeld 6000-7000 zwemmers/week
- › Scholen: minstens 15 scholen. Het zwembad is niet in staat om andere scholen te ontvangen.
- › Clubs: 4 verschillende clubs. Het zwembad is niet in staat om andere clubs te ontvangen.
- › Verenigingen: 2 verenigingen

Type beheer

Gemeentelijke vzw

Tarieven

Het zwembad hanteert verschillende tarieven voor inwoners van de gemeente en niet-inwoners:

- › Normaal: € 3 / € 4,10 (Δ € 1,10)
- › Voorkeurtarief € 2,25 / € 3,90 (Δ € 1,65)

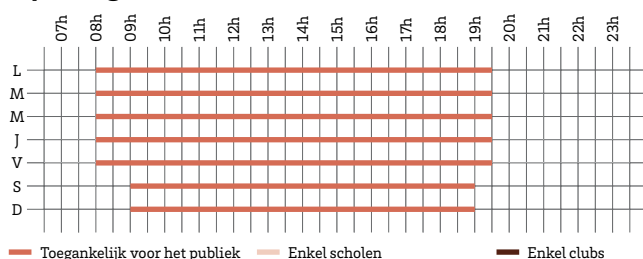

HET NEPTUNIUM

Adres	Jerusalemstraat 56 1030 Schaerbeek
Bouwjaar	1956
Juridisch statuut	Vzw
Beheerder	Sport 1030
Type beheer	Paragemeentelijke vzw
Aantal baden	2 + 1 plonsbad
Afmetingen	- 33x16 - 16x8

Openingsuren

Faciliteiten (aantal baden, afmetingen, type)

- > Groot bad: 33x16
- > Instructiebad: 16x8
- > Solarium

Bezoekersaantallen

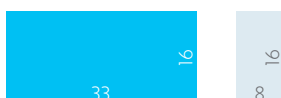
- > Publiek: ongeveer 800 zwemmers/week
- > Scholen: gemiddeld 4000 leerlingen/week van 20 scholengroepen. Het zwembad is niet in staat om andere scholen te ontvangen.
- > Clubs: 10 clubs
- > Verenigingen: /

Type beheer

Vzw met paragemeentelijk beheer

Tarieven

- > /

Projecten die worden uitgedacht of bestudeerd

Het doel van dit deel is om een samenvattend overzicht te geven van de verschillende infrastructuurprojecten voor zwembaden. Omdat het over ontwerpen gaat, is dit per definitie een dynamisch onderwerp

Projecten in studiefase

Renovatie van het zwembad Victor Boin in Sint-Gillis

- › Grondige renovatie: conform maken, renovatie van het bad om stabiliteitsredenen, isolatie van het dak, herinrichting van de binnenruimte.
- › De werkzaamheden zijn in juli 2023 begonnen en duren tot 2026

Manufakture in Anderlecht

- › Overdekt zwembad op het dak ontwikkeld door de MSI
- › Deels gefinancierd door EFRO-fondsen
- › Stedenbouwkundige vergunning afgeleverd in februari 2022 maar het project wacht nog op bevestiging.

School El Hikma La Sagesse in Vorst

- › Overdekt zwembad in een nieuw schoolgebouw
- › De stedenbouwkundige vergunning werd in juni 2021 verleend, maar het project wordt op dit moment nog niet uitgevoerd.
- › Garantie van lening door de FWB

Projecten in fase van voorbereidende studie

Openluchtzwembad in het kanaal in Brussel-Stad

- › Bad van 350m lang en 13m breed op het kanaal
- › Uit een eerste studie in 2020 was gebleken dat er een zwembad gecreëerd kan worden op het kanaal. Een tweede studie heeft bevestigd dat het project technisch haalbaar is.
- › Kost geraamd op 11,5 miljoen euro en vervolgens € 500.000/jaar voor het beheer
- › Het beheer wordt toevertrouwd aan de vzw Baden van Brussel

- › Financiering door de Stad Brussel en het Gewest
- › De volgende stap is het indienen van een vergunningsaanvraag

Bouw van een klein bad in Elsene

- › Instructiebad in het sportcentrum
- › Financiering door de gemeente (subsidies en ontvangsten) en Europa
- › Studie van het masterplan voor de herinrichting van de site van het stadion van Elsene loopt
- › Start van de werkzaamheden gepland voor 2026
- › Een beperkt scenario voorziet niet in een zwembad

Renovatieproject voor het Longchamp-zwembad in Ukkel

- › Aanpassing van de huidige baden aan de overloop
- › Beheer en financiering door gemeente en Gewest
- › Wordt onderzocht en in afwachting van een akkoord van het bestuur voor Monumenten en Landschappen

Bouwproject in Vorst

- › Project van een nieuw openbaar zwembad op het grondgebied van Vorst in het kader van de renovatie van sportsite La Forestoise
- › Haalbaarheidsstudie afgerond
- › Bij gebrek aan financiële middelen zal het project niet meer uitgevoerd worden tijdens deze legislatuur

Bouwproject voor een waterpark in Molenbeek

- › Het RPA Weststation, door de Regering definitief goedgekeurd in 2021, voorziet in de bouw van een publieke voorziening.
- › In maart 2023 lanceerde de gemeente Molenbeek een studie naar de haalbaarheid om er een waterpark in te planten.

1.3

ANALYSE EN VERGELIJKING

Infrastructuren

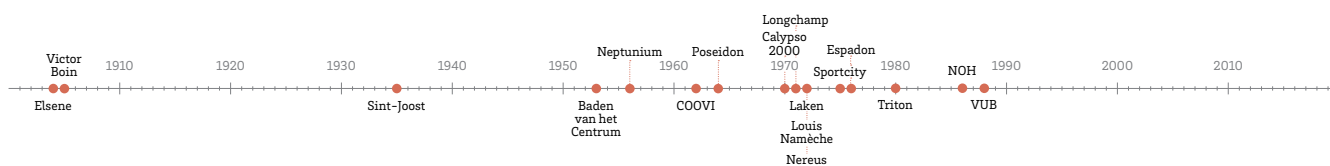
Het gewestelijk grondgebied telt:

- › 2 olympische baden
- › 15 grote baden (waarvan momenteel 2 gesloten voor renovatie)
- › 14 kleine baden (waarvan momenteel 1 gesloten voor renovatie)

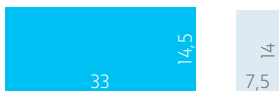
Brussel heeft 6 zwembaden in grotere sportcomplexen met ook nog andere soorten sportinfrastructuur. Sommige zwembaden hebben ook extra voorzieningen en faciliteiten zoals solariums, glijbanen, hamams, sauna's, jacuzzi, enz.

Het Gewest heeft daarentegen geen recreatief zwembad of openbaar openluchtwembad, op FLOW na, een tijdelijke installatie beheerd door Pool is Cool en enkel geopend tijdens de zomervakantie (2021 en 2022).

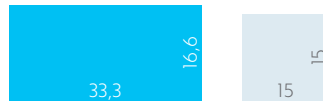
Op onderstaande tijdlijn staan de bouwjaren van de 17 Brusselse openbare zwembaden. De meeste gebouwen zijn relatief gedateerd. De meeste infrastructuren werden dan wel rond de jaren 1970 gebouwd, maar er zijn er die nog ouder zijn. Die verouderde infrastructuren hebben zodanig grondige herstellingswerken nodig dat ze meerdere jaren gesloten moeten worden.

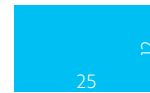
Calypso 2000

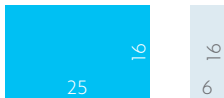
Piscine de Longchamps

Bains de Saint-Josse

Piscine de Neder-Over-Heembeek

Piscine de Laeken

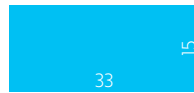
Bains du Centre

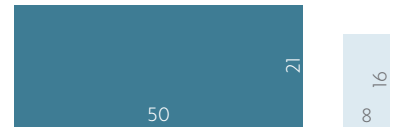
Piscine Nereus

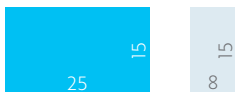
Piscine Victor Boin

Piscine Louis Namèche

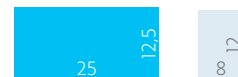
Le Triton

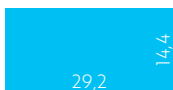
L'Espadon

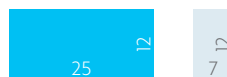
Piscine du CERIA

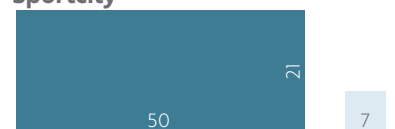
Piscine d'Ixelles

Piscine de la VUB

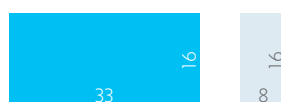
Sportcity

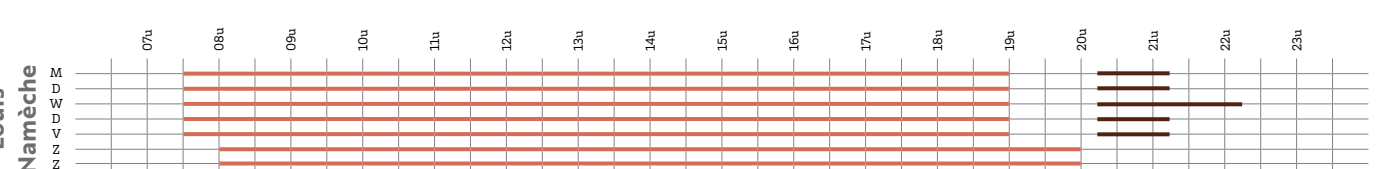
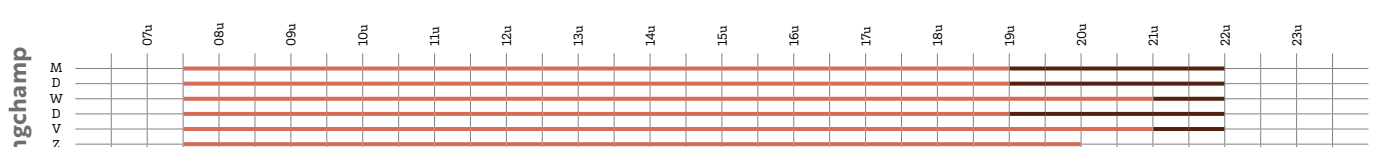
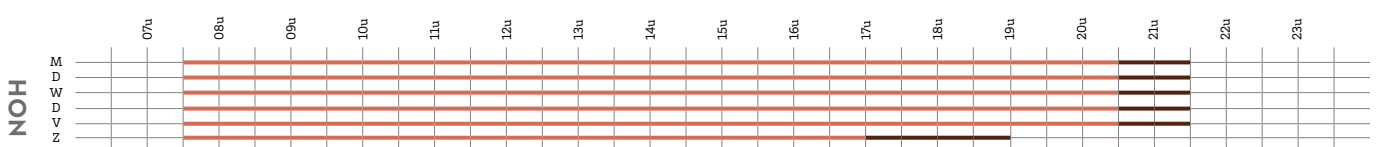
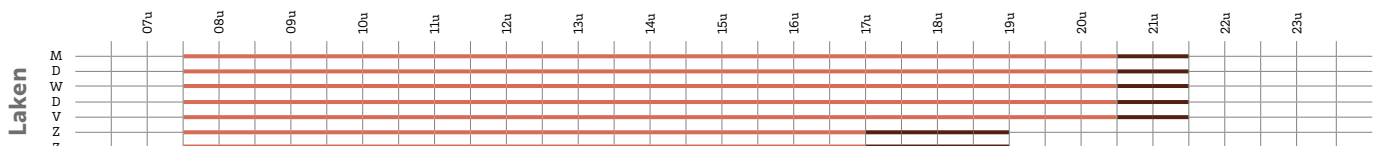
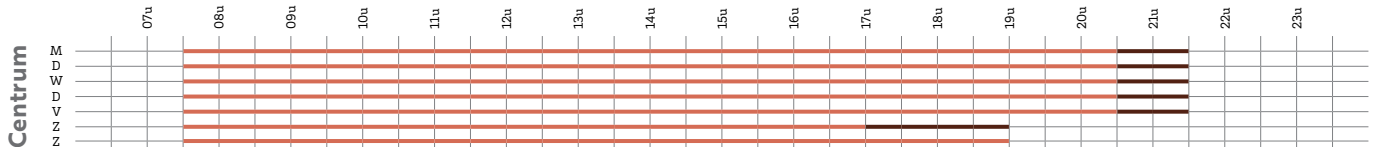
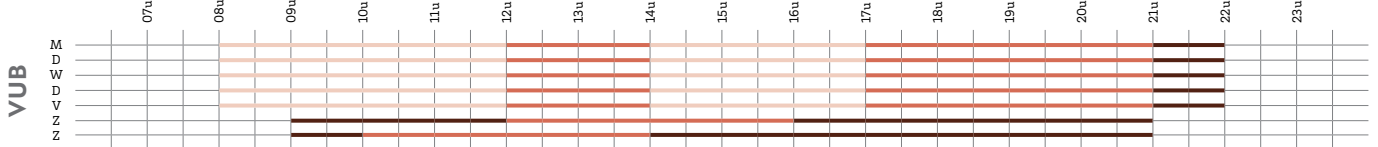
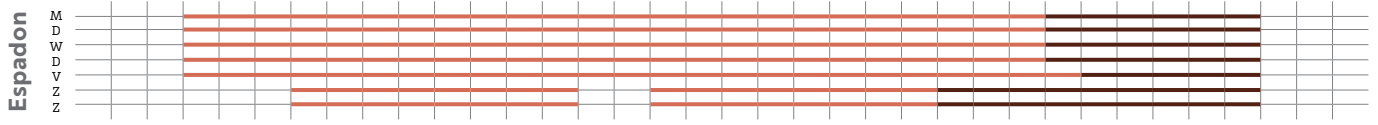
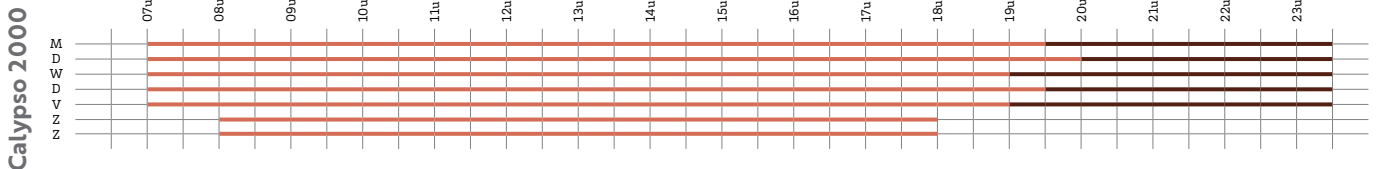
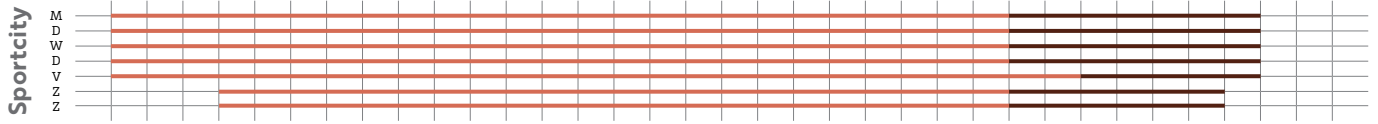
Poseidon

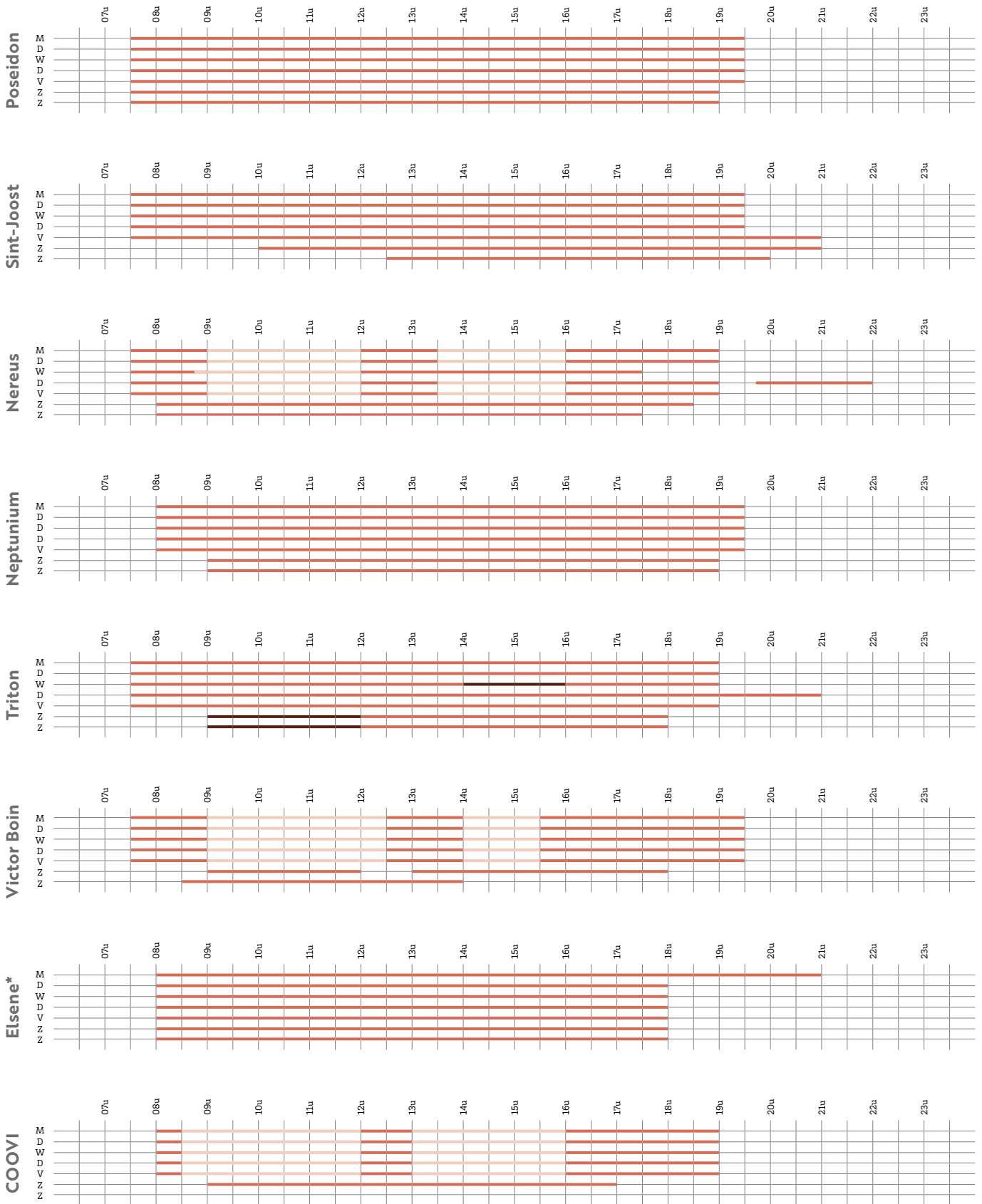

Le Neptunium

- Legende
- Instructiebad
 - Groot bad
 - Olympisch bad

- Legende
- Enkel scholen
 - Voor iedereen
 - Enkel clubs

Openingsuren

Voor de analyse van de openingsuren werd er gekeken naar de openingsuren van de 17 openbare zwembaden. Omdat het zwembad van Elsene en dat van het Neptunium gesloten waren, kunnen hun openingsuren na heropening nog veranderen.

Door de week open voor 8u

- › 13 van de 17 zwembaden zijn 5 dagen in de week 's ochtends voor 8u open. De andere 4 zwembaden openen om 8u. Door de week gaan alle zwembaden in deze studie om 8u of vroeger open.
- › De zwembaden van Sportcity en Calypso 2000 zijn al vroeg open en zwemmers hebben al om respectievelijk 6.30u en 7u toegang tot de baden, en dit 5 dagen in de week.
- › Het Sportcity-zwembad probeert dit te stimuleren met een specifiek 'Morning Star'-abonnement vanaf 6.30u.

Door de week open na 19u

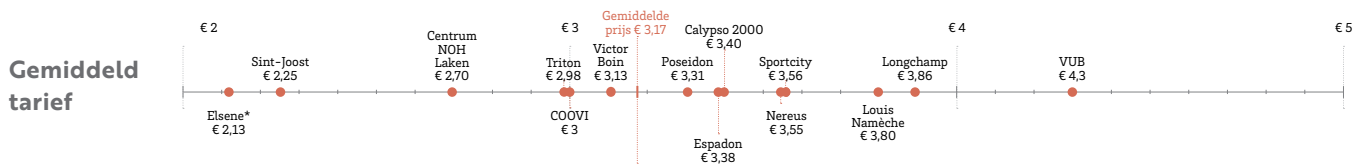
- › 9 van de 17 zwembaden blijven door de week open tot na 19.30u
- › 5 zwembaden zijn open tot 22u; 5 dagen in de week. Die tijdslots zijn telkens voorbehouden voor sportclubs en verenigingen.
- › 3 zwembaden zijn langer open dan 22u, met sluitingstijden van 22.30u tot 23.30u.
- › Uit de bezettingstabellen kunnen we afleiden dat die tijdslots vaak voorbehouden zijn voor clubs en verenigingen. Het aantal banen voor het brede publiek is dan beperkt.
- › De laatste toegang voor het publiek is 21u

Opening tijdens het weekend:

- › Alle openbare zwembaden zijn geopend op zaterdag, maar met kortere openingsuren in vergelijking met door de week.
- › Het zwembad van Sint-Joost, dat op zaterdag open is van 10u tot 21u, vangt in dat dichtbevolkte gebied de impact op van de sluiting van het Neptunium.
- › Het COOVI-zwembad is gesloten op zondag en andere zijn in het weekend gedeeltelijk gesloten, in de voor- of namiddag

Samengevat: sommige zwembaden hebben ruimere openingsuren, gaande van 6.30u tot 23.30u en dit 5 dagen in de week. Dat geeft het publiek, scholen, clubs en verenigingen de kans om zoveel mogelijk gebruik te maken van de zwembaden.

Een groot deel van de zwembaden gaat door de week al voor 8u open. Het potentieel voor ruimere openingsuren (en dus ook een ruimer aanbod) schuilt dan ook eerder in de avonden en weekends. Momenteel zijn 8 zwembaden niet open na 19.30u en 4 zwembaden zijn minstens een halve dag gesloten tijdens het weekend. De openingsuren door de week uitbreiden tot 22u zou het aanbod in het hele gewestelijke grondgebied met tot 103 uren kunnen uitbreiden. Een gemiddeld zwembad met wekelijks 4.000 zwemmers dat 85 uren per week open is, ontvangt gemiddeld 50 zwemmers per uur. Die 103 extra uren zouden dus kunnen overeenstemmen met ongeveer 5.000 extra zwemmers per week in de openbare zwembaden van het Gewest (rekening houdend met het feit dat het om specifieke openingsuren gaat (vroeg of laat). Zelfs als we dat terugbrengen tot **4.000 extra zwemmers**, is dat nog het **equivalent van het aantal zwemmers in een nieuw zwembad**. Een aanbod dat dus gecreëerd kan worden zonder nieuwe infrastructuur. Bovendien is de kost voor een uitbreiding van de openingsuren verwaarloosbaar ten opzichte van de vaste kosten voor de werking van een zwembad.

Tarieven

Het tarief voor toegang tot een openbaar zwembad in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest verschilt sterk naargelang de gemeente waar het zich bevindt, en afhankelijk van de gemeente waar de zwemmer woont. Prijzen gaan van € 1,5 tot € 5 per toegang, of ruim een verdrievoudiging dus. Dat creëert een ongelijkheid in de toegang tot zwemmen voor de burger, vooral voor inwoners van gemeenten waar geen zwembad is.

Gemiddeld tarief

Normaal

- › Inwoners: € 3,04
- › Niet-inwoners: € 4,01

Voorkeurtarief

- › Inwoners: € 2,42
- › Niet-inwoners: € 3,21

Tarief 'inwoners' en 'niet-inwoners'

- › Alle zwembaden onder gemeentelijk beheer hanteren een verschillend tarief voor inwoners van de eigen gemeente en niet-inwoners.
- › Merk op dat er in het Espadon geen verschillende voorkeurtarieven zijn en iedereen € 3 betaalt, ongeacht of ze in de gemeente wonen of niet.
- › Dit verschil in de tarieven geldt niet voor de zwembaden van de VUB en het COOVI, die voor hun beheer niet afhangen van de gemeente.

Voorkeurtarief

- › De meeste zwembaden hanteren een voorkeurtarief voor senioren, kinderen, jongeren, PBM, mensen met een leefloon,...
- › Het zwembad van de VUB is het enige dat hetzelfde tarief hanteert voor iedereen, van alle gemeenten.

Zwembad	Tarief 'inwoners'	Tarief 'niet-inwoners'
VUB	Normaal	€ 4,30
	Verminderd	€ 4,30
Longchamp	Normaal	€ 3,50
	Verminderd	€ 3
Louis Namèche	Normaal	€ 3,40
	Verminderd	€ 2,80
Sportcity	Normaal	€ 3,50
	Verminderd	€ 2,40
Nereus	Normaal	€ 3,20
	Verminderd	€ 2,50
Calypso 2000	Normaal	€ 3,10
	Verminderd	€ 2,60
Espadon	Normaal	€ 3,50
	Verminderd	€ 3
Poseidon	Normaal	€ 3
	Verminderd	€ 2,25
Victor Boin	Normaal	€ 2,50
	Verminderd	2 euro
COOVI	Normaal	€ 3,50
	Verminderd	€ 2,50
Triton	Normaal	€ 2,80
	Verminderd	€ 2,10
NOH	Normaal	€ 2,80
	Verminderd	€ 1,50
Centrum	Normaal	€ 2,80
	Verminderd	€ 1,50
Laken	Normaal	€ 2,80
	Verminderd	€ 1,50
Sint-Joost	Normaal	2 euro
	Verminderd	€ 1,50
Elsene	Normaal	2 euro
	Verminderd	€ 1,50
Neptunium	Normaal	/
	Verminderd	/

Type beheer

De 17 Brusselse openbare zwembaden worden door 3 verschillende soorten organisaties beheerd: de gemeenten, onderwijsinstellingen of de gemeenschap. De beheermethodes worden hier kort beschreven, samen met de voor- en nadelen die de beheerders hebben aangehaald in de online enquête die hen werd voorgelegd.

De gemeenten kunnen verschillende beheermethodes toepassen. Ze kunnen de zwembaden rechtstreeks in beheer nemen, of het beheer overdragen aan een regie of vzw.

Gemeente

De gemeente kan een zwembad rechtstreeks beheren. De opdracht wordt dan rechtstreeks gelinkt aan een dienst, in dit geval de sportdienst. Die dienst werkt onder het gezag van een directeur, die op zijn beurt onder het gezag staat van het college en de gemeenteraad.

- + Financiële stabiliteit
- Gebrek aan stabiliteit en reactiviteit

Autonoom gemeentebedrijf

Het beheer van de zwembaden kan ook gebeuren door een regie, buiten de algemene diensten van de gemeente. Het autonoom gemeentebedrijf vloeit rechtstreeks voort uit de gemeente, maar heeft een eigen rechtspersoonlijkheid.

Gemeentelijke vzw

Het beheer kan ook overgedragen worden aan een vzw. Een vzw wordt gemeentelijk genoemd als de gemeente de meerderheid van de zetels in de algemene vergadering of raad van bestuur heeft. De vzw krijgt van de gemeente een jaarlijks budget voor het beheer van het zwembad. Vervolgens kan de vzw binnen haar raad van bestuur en algemene vergadering onafhankelijk beslissingen nemen, zonder tussenkomst van het college of de gemeenteraad.

Dat is de beheermethode die het vaakst voorkomt bij de Brusselse openbare zwembaden.

- + Flexibiliteit, vrijheid van beslissing en handelen, reactiviteit, financiële stabiliteit, samenwerking met de gemeente
- Minder voordelen voor personeel met privéstatuut, administratieve rompslomp

Gemeen- telijk	Vzw gemeentelijk	AGB	School	COCOF
Baden van Sint-Joost	Poseidon	Zwembad Espadon	VUB Zwembad	COOVI
Victor Boïn	Sportcity			
Elsene	Longchamp			
	Zwembad Triton			
	Calypso 2000			
	Baden van het Centrum			
	NOH			
	Laken			
	Nereus			

Andere beheermethodes

Het zwembad van de VUB wordt rechtstreeks beheerd door de onderwijsinstelling waartoe het behoort.

- + Verliezen rechtstreeks gedragen door de universiteit
- Financiële beperking: het team wordt tot een minimum beperkt om de beheerkosten te drukken, wat ook de jaarlijkse capaciteit beperkt (maximaal 130.000 zwemmers/jaar)

Het COOVI-zwembad wordt beheerd door de COCOF.

- + Tekort aangevuld door de COCOF
- Gebrek aan flexibiliteit

Merk op dat er voor de Brusselse zwembaden geen intercommunale beheerstructuur bestaat. Eén voorbeeld van supragemeentelijke samenwerking is het zwembad van Ganshoren, dat wordt gefinancierd in samenwerking met de gemeenten Jette en Koekelberg. Daardoor genieten de inwoners van die gemeente ook van een voorkeurtarief en hebben de gemeentelijke scholen voorrang bij het reserveren van banen.

Bezoekersaantallen

Voor de analyse van de bezoekersaantallen van de zwembaden kijken we naar de cijfers van 2018. De bezoekersaantallen worden verdeeld over 3 groepen, met name het grote publiek, clubs en verenigingen, en schoolgroepen.

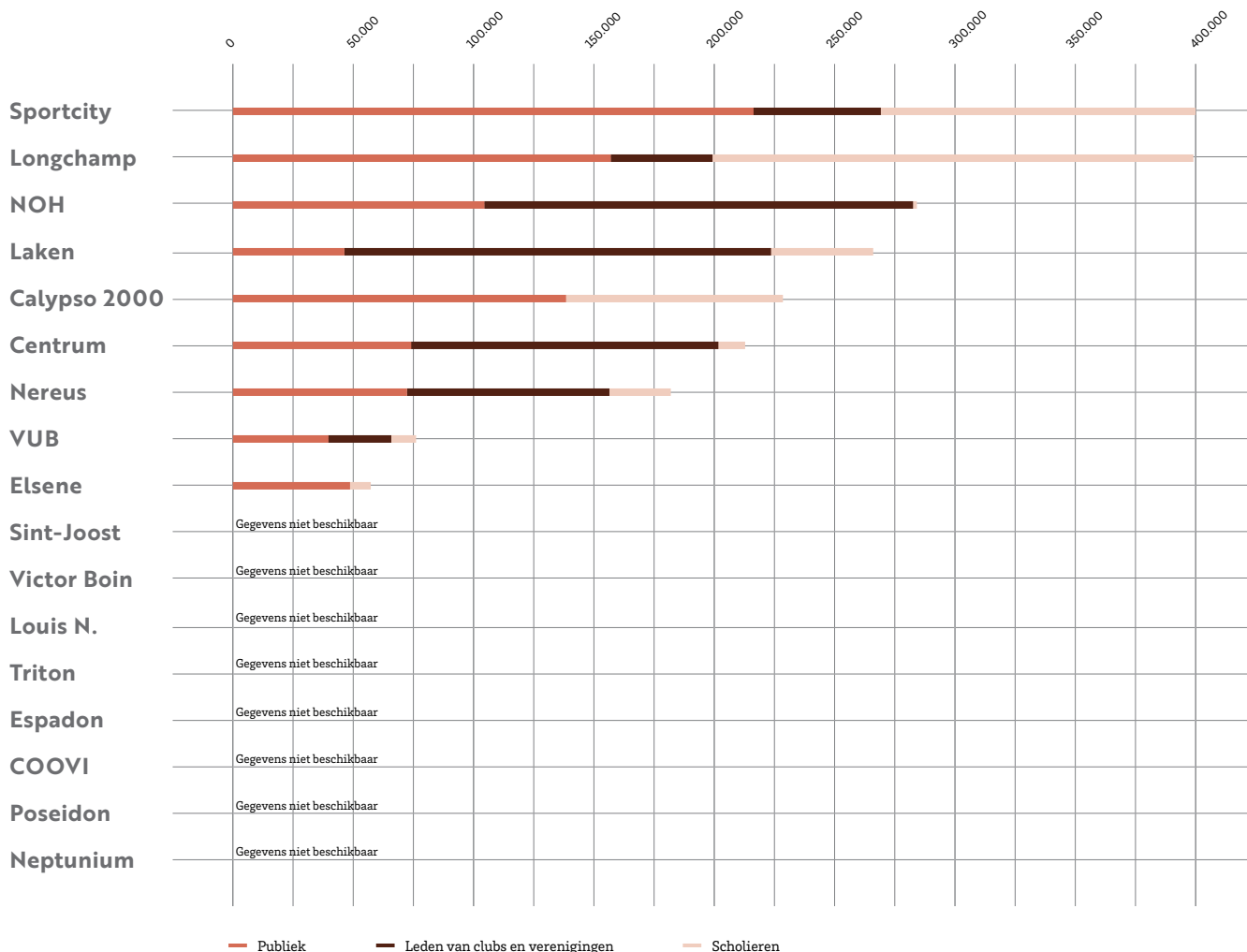
Onderstaande tabel toont grote verschillen in de manier waarop de zwembaden worden bezocht: verschillen in het totale aantal gebruikers en verschillen in de verdeling tussen gebruikers.

Qua totaal aantal gebruikers krijgen de zwembaden van Sportcity en Longchamp de meeste zwemmers over de vloer: elk 400.000 zwemmers (alle categorieën samen). De zwembaden van Elsene en de VUB kregen in 2018 respectievelijk 50.000 en 75.000 bezoekers over de vloer, wat beduidend minder is.

Er zijn ook grote verschillen tussen de verschillende categorieën gebruikers. De zwembaden van Sportcity en Longchamp worden vooral gebruikt door het grote publiek (meer dan 50% voor Sportcity) maar krijgen ook een groot aantal scholieren over de vloer (50% voor het zwembad van Longchamp).

De zwembaden die beheerd worden door de stad Brussel (NOH, Laken en Baden van het Centrum) worden vooral gebruikt door clubs en verenigingen, die goed zijn voor meer dan de helft van de bezoeken.

Tot slot waren slechts 9 zwembaden in staat om de bezoekersaantallen van hun zwembaden mee te geven.

DEEL 02

DOELSTELLINGEN EN

AANBEVELINGEN

Het doel van de volgende aanbevelingen is om de toegankelijkheid van de zwembaden in het Brussels Gewest te verbeteren. Ze worden uiteengezet in twee grote delen: enerzijds het beheer van bestaande zwembaden, en anderzijds de infrastructuur (bouw, renovatie).

Om het beheer van bestaande zwembaden te verbeteren, is een mogelijk oplossing de oprichting van een nieuwe supragemeentelijke structuur. Het doel daarvan zou zijn om de beheerders in een netwerk onder te brengen, de beheermethoden te optimaliseren en synergieën te creëren tussen de zwembaden. Dit om de toegankelijkheid van de bestaande infrastructuur te verbeteren en de vraag beter te verdelen tussen de zwembaden. Bovendien zullen deze ingrepen aan de bestaande zwembaden op korte termijn de efficiëntie ten goede komen, en leiden tot de ontwikkeling van een kenniscentrum op het gebied van zwembadbeheer, gedragen door de beheerders van de zwembaden (gemeenten,...) en gewestelijke vertegenwoordigers.

Dit eerste deel over de bestaande infrastructuur zal op termijn echter niet voldoende zijn om het tekort waarmee het Gewest kampt weg te werken. Het is essentieel om obstakels voor de bouw van nieuwe zwembaden in het Brussels Gewest weg te nemen en middelen vrij te maken om nieuwe zwembaden te bouwen. Daar gaat het tweede luik over.

De onderzochte pistes en de aanbevelingen in dit hoofdstuk moeten beschouwd worden als pistes. Dat wil zeggen als eerste basis van een proces dat erop gericht is de zwembadbeheerders en politieke vertegenwoordigers te betrekken bij de ontwikkeling van een actieplan dat voldoende kwaliteitsvolle infrastructuur ter beschikking zal stellen van de Brusselaars, scholen, sportclubs en verenigingen.

2.1

DE BESTAANDE INFRASTRUCTUREN OPTIMALISEREN

De volgende aanbevelingen zijn bedoeld om de werking van de bestaande infrastructuur te verbeteren en ze toegankelijker te maken. Het gaat om een reeks goede praktijken die erop gericht zijn de rapportage te verbeteren en zo vraag en aanbod beter op elkaar af te stemmen. Verder zorgen ze voor meer efficiëntie, minder beheerkosten, nieuwe synergieën tussen zwembaden en een eerlijke behandeling voor alle Brusselaars. Deze aanbevelingen vloeien voort uit de netwerkvorming van verschillende zwembaden.

1. Oprichting van een coördinatieruimte

In Brussel zit de ervaring op het gebied van zwembadbeheer bij de beheerders. Zij hebben de sleutel tot verandering in handen en het is samen met hen dat de pistes onderzocht moeten worden om de toegankelijkheid te verbeteren en het tekort weg te werken.

In eerste instantie lijkt het dan ook aangewezen om een kader te creëren voor uitwisseling en coördinatie tussen de verschillende zwembadbeheerders in Brussel. De huidige context is er een van individuele aanpak. Zo'n coördinatieruimte zou een paradigmaverschuiving kunnen inluiden, van de huidige individuele naar een meer collectieve aanpak (zonder te raken aan de autonomie van elk zwembad). Alle inwoners van het Gewest zouden er baat bij hebben, naar het voorbeeld van Parijs dat zijn 'Plan Nager' heeft ontwikkeld in samenwerking met de stadhuizen van de arrondissementen¹ (zie hoofdstuk Benchmarking). Met zo'n netwerk kan men goede praktijken uitwisselen, synergieën tussen zwembaden overwegen, coherente maatregelen invoeren, de planning voor zware renovaties van zwembaden coördineren om de impact van sluitingen te beperken, enz. De aanbevelingen in dit hoofdstuk zijn ook pistes die met de gemeenten en beheerders besproken kunnen worden in deze coördinatieruimte.

Het format van zo'n kader is nog te bepalen. Een Task Force zou enige flexibiliteit garanderen en snel bijeengeroepen kunnen worden. Toch zou een structuur met rechtspersoonlijkheid een vorm van continuïteit bieden die geschikter lijkt voor de uitdagingen waar men voor staat.

2. Verbetering van de rapportage met gemeenschappelijke beheerssoftware en meetsystemen

Een van de belangrijkste vaststellingen in het begin van deze studie was de moeilijkheid om van bepaalde zwembaden volledige gegevens te bekomen over de bezoekersaantallen, inkomsten en beheerkosten die verbonden zijn aan de uitbating. Die gegevens zijn nochtans essentieel voor een goed beheer en de invoering van coherente en financieel haalbare maatregelen.

Het doel van deze aanbeveling is dan ook om de rapportage van de zwembaden te verbeteren door een tool en software te gebruiken die gedetailleerde gegevens verzamelen over bezoekersaantallen (publiek, sportclubs, scholen, ...) en drukte, maar ook over de inkomsten en uitgaven. Met die uitgebreide gegevens kunnen dan relevante maatregelen genomen worden (tijdslots optimaliseren, openingsuren uitbreiden, ...), op basis van de werkelijke bezoekersaantallen zoals bevestigd door de cijfers.

Voor dit luik is dus specifieke software nodig en moeten er tools geïnstalleerd worden om het verzamelen en communiceren van de gegevens te automatiseren (draaihekken, badgesystemen, digitale wachtrijen, ...). Dit zou voor een deel gedekt kunnen worden met een gewestelijke subsidie voor de digitalisering van de besturen. Naast de potentiële tijdsbesparing en grotere efficiëntie van deze software voor de back-office (boekhouding, statistieken, enz.), zouden ook de bezoekers er voordeel uit kunnen halen. Met behulp van een interface zouden ze in realtime de bezoekersaantallen kunnen raadplegen, een les of baan kunnen reserveren of gegevens over het zwembad kunnen raadplegen.

¹ Link naar het Plan Nager

3. Gelijgetrokken tarieven

Op dit moment verschillen de tarieven naargelang het zwembad. Op termijn kan er overwogen worden om de beheerders ertoe aan te zetten de tarieven voor inwoners van de gemeente en niet-inwoners te uniformiseren. Zo'n harmonisering blijft compatibel met een toepassing van de tarieven voor verschillende profielen (student, senior, grote gezinnen, ...).

Gelijktrekking van de tarieven 'inwoners' en 'niet-inwoners'

De eerste aanbeveling is dus om het verschil weg te werken tussen de tarieven voor 'inwoners' en 'niet-inwoners'. Er zijn meerdere opties om de tarieven gelijk te trekken: het tarief voor niet-inwoners kan verlaagd worden tot het tarief voor inwoners, het tarief voor inwoners kan verhoogd worden tot het tarief voor niet-inwoners, de twee tarieven kunnen gewijzigd worden in een gemiddeld tarief, enz.

Naar één tarief voor het hele Gewest?

Het tweede voorstel voor de tarieven betreft een eventuele invoering van één tarief voor het hele gewestelijke grondgebied. Zo'n eengemaakt tarief zou het voordeel hebben dat één abonnement gebruikt kan worden voor alle zwembaden van het Gewest. Een tienbeurtenkaart, bijvoorbeeld, zou dan in verschillende zwembaden gebruikt kunnen worden. Het voordeel van digitale poortjes met badgesysteem is dat men kan zien waar een abonnement wordt gebruikt, en dat de inkomsten herverdeeld kunnen worden tussen de betrokken zwembaden. Een soortgelijk systeem is dat van de MOBIB-kaart waarmee een reiziger met één abonnement kan gebruikmaken van de diensten van de vier verschillende vervoersmaatschappijen in Brussel.

Zo'n systeem zou niet alleen de ervaring van de gebruiker verbeteren, maar ook zorgen voor een betere verdeling van het aantal zwemmers over de verschillende zwembaden: iemand die naar een overvol zwembad zou gaan, kan dan net zo makkelijk het zwembad van een naburige gemeente gebruiken. Aangezien het doel is om het gebruik van de bestaande infrastructuur te optimaliseren, zal vasthouden aan verschillende tarieven op basis van woonplaats een rem zetten op het gebruik van de infrastructuur die het meest geschikt is voor de drukte van het moment. Realtime informatie over de bezoekersaantallen zal makkelijk beschikbaar zijn dankzij het meetsysteem waarvan sprake in het vorige punt. Het grote publiek zal die bezoekersaantallen online kunnen raadplegen met de in punt 6 vermelde gebruikersinterface.

Toch zou het complex kunnen zijn om deze aanbeveling in de praktijk te brengen, en niet altijd gerechtvaardigd, aangezien het aanbod en de beheerkosten van zwembad tot zwembad kunnen verschillen.

4. Uitbreiding van de openingsuren

Een uitbreiding van de openingsuren is een efficiënte manier om het aanbod te vergroten, zonder daarom het aantal baden uit te breiden, en hoeft dus niet veel te kosten. Een uitbreiding van de openingsuren naar het weekend en andere momenten van de dag ('s ochtends vroeg, op de middag, 's avonds laat, ...) kan de capaciteit verhogen voor het publiek, clubs en verenigingen.

Niet alle zwembaden hoeven noodzakelijk alle dagen toegankelijk te zijn tot middernacht. Het doel is veeleer om late openingsuren (22u of later) te hebben op verschillende momenten in de week, verdeeld over het hele grondgebied en zo dat de verschillende zwembaden elkaar aanvullen.

Daarvoor zijn precieze gegevens nodig over de bezoekersaantallen van de zwembaden, zodat men kan zien waar de behoeften zijn. En de beheerders moeten een netwerk vormen dat op een gecoördineerde manier beslissingen neemt met het oog op complementaire openingsuren.

5. Openstelling van de scholen voor het publiek

De stand van zaken heeft betrekking op 5 baden in onderwijsinstellingen, waaronder het Collège Saint-Pierre in Jette, de gemeentescholen 'Claire Joie' en 'Paradis des Enfants' in Etterbeek, de Koninklijke Militaire School en het Jan-van-Ruusbroeckcollege in Brussel-Stad.

De zwembaden zijn soms toegankelijk voor clubs en/of volgens bepaalde voorwaarden. Het doelpubliek van die zwembaden en hun openingsuren uitbreiden is een kostenefficiënte piste om het aanbod te vergroten.

5. Bundeling van taken en personeel

Na gesprekken met de beheerders en politieke verantwoordelijken werd een reeks taken geïdentificeerd die eventueel gebundeld zouden kunnen worden, of zelfs overgenomen door de nieuwe structuur. Zo'n bundeling zou de zwembaden schaalvoordelen kunnen opleveren, door bepaalde opdrachten te delegeren of door gegroepeerde overheidsopdrachten te sluiten. Onderstaande aspecten kunnen in aanmerking komen voor zulke synergieën, zonder dat de lijst exhaustief hoeft te zijn.

HR en aanwerving

Het aanwerven van personeel, en met name dat van redders, is een duur en tijdrovend proces voor de zwembaden, omdat voor de selectie een reeks tests nodig is om een beeld te krijgen van de competenties van de kandidaat.

De nieuwe structuur zou dit aanwervingsproces op zich kunnen nemen, waarbij die de kandidaten aan de tests onderwerpt en de zwembaden redders ter beschikking stelt van wie de capaciteiten werden geverifieerd. De beheerders zouden dan al naargelang de behoefte een beroep kunnen doen op die redders. Die laatste zouden ook in meerdere zwembaden kunnen werken. De nieuwe structuur zou ook kunnen voorzien in de opleiding van de redders.

Overheidsopdrachten

Er is ook gebleken dat verschillende beheerders afzonderlijk opdrachten sloten met dezelfde onderaannemer. Dat is met name het geval voor het onderhoud, de dagelijkse controle van de waterkwaliteit in de baden, met meerdere tests per dag. Het gaat om een grote uitgavenpost (tot 200.000 euro per jaar) waarvoor momenteel maar één vennootschap intekent op de opdracht in het Brussels Gewest. Een bundeling van deze overheidsopdracht voor diensten zou de concurrentie kunnen aanwakkeren en de prijzen doen dalen.

Andere overheidsopdrachten zouden eveneens gebundeld kunnen worden, zoals de schoonmaak - als de beheerder daarvoor een extern bedrijf inschakelt - die ongeveer 100.000 euro/jaar kost. Of zoals de aankoop en het onderhoud van het antiverdrinkingsstelsel, waarvoor de meeste zwembaden een beroep doen op hetzelfde bedrijf.

6. Ontwikkeling van een gebruikersinterface

Deze gebruikersinterface, die rechtstreeks gekoppeld is aan het gecentraliseerde beheersysteem waarvan sprake in punt 2, zou automatisch toegang geven tot een reeks realtime gegevens, zoals de bezoekersaantallen. Met die informatie zou men met name de vraag op het grondgebied beter kunnen verdelen. De toegang tot volle zwembaden zou ontmoedigd kunnen worden, waarbij de gebruiker eventueel naar een rustiger zwembad in de buurt gestuurd zou worden.

Zo'n interface kan de vorm aannemen van een website (verbeterde versie van het platform piscinesbruxelles.be) of een mobiele app. Gebruikers zouden er ook toegang kunnen hebben tot andere gegevens, zoals de openingsuren, toegankelijkheid, of welke baden en uitrustingen er aanwezig zijn. Ze zouden er ook het aanbod zwemlessen in de buurt kunnen raadplegen, een baan reserveren waar dat mogelijk is, enz.

Werking

Institutioneel model

Tussen een werkgroep en de oprichting van een nieuwe structuur bestaan er nog verschillende mogelijkheden. Een werkgroep biedt een zekere flexibiliteit en kan snel worden opgezet, maar mogelijk ook snel weer ontbonden. Anderzijds kan de oprichting van een nieuwe structuur voor meer continuïteit zorgen en andere voordelen bieden, zoals een vehikel voor subsidies.

Het model van de Gewestelijke School voor Openbaar Bestuur (GSOB) lijkt interessant door het evenwicht dat die bewaart tussen de gemeenten en het Gewest. De algemene vergadering bestaat uit de gemeenten, het Gewest en instanties met een thematische link, wat in ons geval sportverenigingen en -federaties zouden kunnen zijn. De raad van bestuur handhaaft een gelijke verhouding tussen de gemeenten en het Gewest, inclusief de andere instanties. Andere institutionele modellen (intercommunale, meergemeentelijke vzw, ...) waarbij de gemeenten de meerderheid vormen in de besluitvormingsorganen behoren ook tot de mogelijkheden.

De deelname van de beheerders aan deze structuur is afhankelijk van de naleving van een reeks goede praktijken (goed beheer, uniformisering van de tarieven voor 'inwoners' en 'niet-inwoners', uitbreiding van de openingsuren, goede informatie naar de gebruiker). In ruil zullen de beheerders een compensatie krijgen voor de verliezen die ze lijden door de uitbreiding van de openingsuren en de uniformisering van de tarieven. Ze zullen ook een reeks andere voordelen krijgen, zoals deelname aan een netwerk voor de uitwisseling van kennis en beste praktijken; de mogelijkheid om bepaalde taken te bundelen of zelfs te delegeren; toegang tot de gemeenschappelijke beheerssoftware, enz.

Voordelen voor de Brusselaars

- › Harmonisering van de prijzen voor de toegankelijkheid van de infrastructuur
- › Ruimere openingsuren en de mogelijkheid om te zwemmen in de ochtend, op de middag, in de avond, het weekend, ...
- › Verhoging van de capaciteit om het publiek, clubs, verenigingen en scholen te ontvangen door een optimalisering van de tijdslots

Voordelen voor de beheerders

- › Netwerkvorming, delen van kennis en goede praktijken
- › Bundelen/delegeren van administratieve taken, HR en overheidsopdrachten
- › Toegang tot gemeenschappelijke beheerssoftware
- › Schaalvoordelen (beheerkosten, gedeeld gebruik, ...)
- › Compensatie voor verliezen verbonden aan de uniformisering van de tarieven
- › Compensatie voor verliezen verbonden aan een uitbreiding van de openingsuren
- › Bonus voor beheerders die beter doen dan de minimumdoelstellingen van het charter

Verwachtingen voor de beheerders

- › Respect voor het charter (gelijktrekking van tarief inwoner/niet-inwoner, ruimere openingsuren, goed beheer, goede informatie naar het publiek)
- › Gebruik van de gemeenschappelijke beheerssoftware (voor boekhouding en rapportage)

Kosten

Raming van de kosten verbonden aan de invoering van de op de vorige pagina's beschreven maatregelen:

Software en meetsysteem

- › € 20 000 excl. btw vaste kosten
- › € 3 650 excl. btw jaarlijkse kosten

Prijs

- › Uniformisering van de tarieven 'inwoners' en 'niet-inwoners': € 75 000/100 000 entrees/jaar¹ (op basis van het prijsbeleid en de verdeling van de bezoekersaantallen van het Longchamp-zwembad in Ukkel)
- › Eén prijs (€ 3,1 normaal tarief / € 2,6 voorkeurtarief): € 120 000/jaar in Ukkel (variabel naargelang het zwembad)

Uitbreiding van de openingsuren 's avonds

- › € 140 000/jaar voor het zwembad Louis Namèche in Molenbeek²

Totaal

- › € 215 000/jaar per zwembad

Deze eerste ramingen zijn in dit stadium nog vrij theoretisch en moeten met voorzichtigheid gebruikt worden. Ze vormen een eerste basis voor gesprekken met de overheid en de beheerders en zijn gebaseerd op gedetailleerde cijfers in bijlage. Ze geven een orde van grootte op basis van parameters en veronderstellingen, maar kunnen nog wijzigen. Andere veronderstellingen zijn eveneens mogelijk en zouden een impact hebben op de gehanteerde cijfers.

1 Op basis van het prijsbeleid en de bezoekersaantallen van het Longchamp-zwembad. Het verschil tussen de tarieven voor inwoners en niet-inwoners, het aantal entrees en de verdeling naar gebruikers (percentage inwoners/niet-inwoners, jongere/volwassene/senior, ...) verschillen per zwembad en hebben een invloed op het geopperde cijfer.

2 Voor een verlenging van de openingsuren van 19u tot 22u, 5 dagen in de week

Scenario en fasering

Het lijkt raadzaam om het proces op gang te brengen door de bestaande zwembaden aan te moedigen hun werking te optimaliseren. Daartoe heeft het Gewest een budget van 2 miljoen euro vrijgemaakt om deze nieuwe structuur op te zetten en een deel van het tekort door de optimalisering van het aanbod aan te vullen. Het is de bedoeling dat een jaarlijkse bijdrage van 2 miljoen euro continuïteit geeft aan dit budget. Hieronder wordt een fasering uiteengezet voor de komende stappen.

Stappen op korte termijn

Bijkomend juridisch en financieel onderzoek

- › Lancering van een overheidsopdracht voor begeleiding door een juridisch en financieel adviseur om de samenstelling van de nieuwe structuur te verduidelijken: verfijning van de juridische opties voor het institutionele model, denkoefening betreffende een mogelijke overdracht van budget en personeel van de gemeenten naar de nieuwe structuur, ...

Aanwerving van personeel voor de begeleiding van de deelnemende gemeenten

- › Aanwerving van een VTE om de deelnemende gemeenten te begeleiden bij hun integratie in de supragemeentelijke structuur.

Stappen op middellange termijn

Oprichting van de supragemeentelijke structuur met geïnteresseerde gemeenten

- › Invoering van de eerste quick-wins: coördinatie ruimte, uitwisseling van goede praktijken, mutualisering, schaalvoordelen, aankoopcentrale, bundeling van de overheidsopdrachten,...

Stappen op langere termijn

- › Overdracht van gemeentelijk zwembadpersoneel en -budget naar de supragemeentelijke structuur om het beheer van de zwembaden via één orgaan te rationaliseren
- › Uitbreiding van het project naar alle andere zwembaden

2.2

ONTWIKKELEN VAN INFRASTRUCTUUR OM HET AANBOD TE VERGROTEN

De achterstand wegwerken

De eerder voorgestelde optimalisering van het beheer van de bestaande zwembaden is een eerste essentiële stap om de huidige situatie te verhelpen. Dat zal echter niet genoeg zijn om de achterstand weg te werken die het Gewest heeft opgebouwd sinds de bouw van de eerste zwembaden in 1988.

De uitdaging voor het Brussels Hoofdstedelijk Gewest is de ontwikkeling van voldoende openbare infrastructuur voor zijn bevolking. Anders zal de sociaal-geografische dualisering alleen maar toenemen.

Om die uitdaging aan te gaan is het noodzakelijk dat binnen het complexe budgettaire en institutionele kader de capaciteit aanwezig is om die nieuwe infrastructuren te bouwen en te financieren.

De meeste gemeenten die instaan voor het beheer staan vandaag niet te springen voor een bouwverf van die omvang. De zwembaden vormen een grote kostenpost in hun begroting, niet alleen vanwege de zeer hoge bouwkosten, maar ook door het structurele begrotingstekort dat ze op lange termijn creëren. De subsidies voor infrastructuur zijn momenteel ontoereikend, en aanvullende instrumenten zoals de Duurzame Wijkcontracten of de Stadsvernieuwingscontracten die vaak worden gebruikt om sporthallen te ondersteunen, zijn ook niet omvangrijk genoeg om een zwembad te financieren, omdat ze zijn opgedeeld in een groot aantal kleine interventies.

Bovendien wordt de bezorgdheid van de gemeentelijke beheerders over de kosten voor infrastructuur en beheer versterkt door het nogal archaïsche ontwerp van de bestaande aanbod.

Er moet openbare expertise ontwikkeld worden om ervoor te zorgen dat de bouw- en beheerkosten niet langer een rem zetten op de ontwikkeling van nieuwe infrastructuren.

Institutionele hindernissen overwinnen: financiering van infrastructuur en beheer loskoppelen

In de huidige institutionele context is de financiering van sportinfrastructuur een gewestelijke bevoegdheid, terwijl het beheer in communautaire of gemeentelijke handen is. Het Gewest kan dus niet uitbater en beheerder van de zwembaden zijn, ook al hebben de infrastructuren duidelijk een supragemeentelijk uitstraling. Het Gewest kan de ontwikkeling van infrastructuur wel ondersteunen en zelfs optreden als bouwheer. Zo kan het technische expertise ontwikkelen die in andere delen van het grondgebied kan worden overgenomen.

Het Gewest beschikt sinds enkele jaren over gedeconsolideerde uitbaters, waardoor het budgettaire keurslijf van de jaarlijkse begroting kan worden afgeworpen.

Opdracht gedelegeerd aan gedeconsolideerde uitbater

Sinds 2015 en de oprichting van het Territoriaal Platform - dat projectontwikkelaars en ontwikkelingsactoren zoals de Maatschappij voor Stedelijke Inrichting (MSI), citydev.brussels en perspective.brussels samenvoegt - beschikt het Gewest over de operationele middelen voor zijn ontwikkeling (economische knooppunten, bouw van nieuwe woningen en voorzieningen).

Sindsdien kan een aantal operatoren bouwen in Brussel. Een mogelijkheid is om een operator te specialiseren in de technische vaardigheden die nodig zijn voor de bouw van nieuwe zwembaden. De MSI kan die operator zijn, vanuit haar rol als ontwikkelaar van grote openbare voorzieningen. Andere mogelijkheden kunnen eveneens overwogen worden, zoals citydev.brussels, dat ook gedeconsolideerd is. De supragemeentelijke structuur kan aan de basis liggen van dit verzoek om het bouwheerschap te delegeren aan een andere operator.

Bovendien beschikken die gedeconsolideerde operatoren over de capaciteit om te financieren en te lenen, waardoor investeringen over meerdere boekjaren verspreid kunnen worden. Dat kenniscentrum 'bouw/bouwheerschap' kan beschouwd worden als dienst aan de gemeenten en zwembadbeheerders. Die laatste zouden investeerder blijven, maar zouden de expertise hebben om de infrastructuur zo in te richten dat die zo min mogelijk verlies zou lijden en zo efficiënt mogelijk zou zijn. Ze zouden ook over een grotere investeringscapaciteit beschikken, en over de mogelijkheid om kosten te spreiden door te lenen.

Publiek-private samenwerking

Een andere mogelijkheid is om partnerschappen te beogen met de privésector voor de ontwikkeling van zwembaden volgens het DBF-model (Design, Build and Finance) of het DBFM-model (Design, Build, Finance and Maintain). Die partnerschappen kunnen de gemeenten ontlasten door opdrachten in verband met infrastructuur (bouw, onderhoud,...) aan een private operator uit te besteden. Toch zouden ze ook grotere kosten met zich kunnen meebrengen.

Het DBFMO-model (Design, Build, Finance, Maintain and Operate) kan ook overwogen worden. Dan zouden alle opdrachten in verband met de zwembaden (infrastructuur en beheer) uitbesteed kunnen worden aan een private operator, wat de huidige openbare beheerders aanzienlijk zou ontlasten. Het grootste nadeel is een eventueel grotere kost voor de eindgebruiker.

Efficiëntere en energiezuinigere infrastructuur bouwen

De exploitatiekosten van een zwembad - onderhoud, energieverbruik - kunnen bij potentiële beheerders enige terughoudend creëren om nieuwe infrastructuur te bouwen. Die kosten - die vandaag heel reëel zijn - kunnen verklaard worden voor het verouderde ontwerp van de bestaande zwembaden: oude gebouwen en technische uitrustingen, grote binnenruimtes om te verwarmen, slechte energieprestaties, grote watervolumes (vooral door diepe baden waarvan de bodems uiteindelijk weinig worden gebruikt)...

De situatie is echter niet onoverkomelijk en voorbeelden tonen aan dat het mogelijk is om zwembaden te bouwen zonder dat het energetische en financiële slokken worden.

Nadenken over de technische, typologische en architecturale kenmerken van zwembaden en bassins kan leiden tot grote besparingen in de bouwkosten en op lange termijn in de kosten voor energie en onderhoud. In België bouwt de vereniging Promosport¹ compacte zwembaden, waarvan de kleinere afmetingen (binnenruimte, bassin) de kosten voor bouw en exploitatie drukken. Ze ontlasten ook grotere zwembaden door activiteiten aan te trekken waarvoor kleinere zwembaden beter geschikt zijn. Het zwembad Butte aux Cailles in Parijs is bijvoorbeeld uitgedacht in samenwerking met een datacenter. De restwarmte van de installaties wordt rechtstreeks gebruikt om het zwembad te verwarmen.

Conclusie

Ter conclusie: deze voorstellen zijn bedoeld om de (institutionele, technische en financiële) obstakels weg te nemen die operatoren en beheerders ervan kunnen weerhouden om de nuttige voorzieningen te bouwen die zwembaden zijn voor het Gewest. De in punt 3.1 vermelde instantie voor gedeeld beheer zou een modus operandi kunnen invoeren die het beheer budgettair efficiënter zou maken. Ze zou ook voor financiële ondersteuning kunnen zorgen door een deel van het tekort van de gemeenten op zich te nemen.

Tegelijkertijd zou het in punt 3.2 ontwikkelde technische kenniscentrum de expertise leveren om morfologisch en technisch de infrastructuur uit te tekenen die financieel levensvatbaar zijn. Dat dit centrum de capaciteit heeft om te financieren en te lenen zou ook de lasten die verbonden zijn aan investeringen kunnen verlichten.

¹ Link naar vergelijkende studie in bijlage

9:15
27°C
32°C
28°C

Poseidon

DEEL 03

CONCLUSIES

3.1

CONCLUSIE

Een groot tekort aan zwembaden in het Brussels Gewest

Het Brussels Hoofdstedelijk Gewest kampt dus met een groot tekort aan zwembadinfrastructuur. Zijn verouderde waterpark is al jaren verzadigd en dit tekort wordt nog benadrukt door de vele sluitingen voor renovatie. Dit tekort wordt echter niet overal op het grondgebied, en al naargelang sociale status, op dezelfde manier ervaren. **Het aanbod op het grondgebied is niet evenwichtig verdeeld**, zowel tussen bevolking en vraag - de dichtstbevolkte gebieden tellen niet meer zwembaden - als tussen het oosten en het westen van het Gewest. In het oosten compenseert het grote aantal privézwembaden het gebrek aan openbare zwembaden, maar versterkt het de ongelijkheid van toegang. Die zwembaden zijn immers alleen onder bepaalde voorwaarden toegankelijk (lidmaatschap, clublidmaatschap, ...) en zijn duurder.

Stand van zaken

Uit de analyse van de 17 openbare zwembaden die voor iedereen toegankelijk zijn, blijkt dat het aanbod gevarieerd is, met baden van verschillende grootte (olympisch, grote baden, instructiebaden), maar ook door extra voorzieningen zoals solariums, glijbanen, sauna's, hamams, enz.

De individuele en soms verouderde manier waarop deze zwembaden worden beheerd, blijkt uit de **grote verschillen die er zijn op het gebied van toegankelijkheid**, openingsuren, tarieven, bezoekersaantallen, enz. Voor de openingsuren zien we in het Gewest al goede praktijken, met verschillende zwembaden die 's ochtends en 's avonds open zijn, tussen 6.30u en 23.30u. Toch is een groot deel van de zwembaden op dit moment niet geopend 's avonds en sluiten ze vroeger (voor 19u). Terwijl dat op zich niets is om zich over te verheugen, biedt dat wel het voordeel van een **groot potentieel om de openingsuren en dus ook het aanbod nog uit te breiden**. Uit een eerste schatting blijkt dat er elke week 100 uren kunnen bijkomen als alle zwembaden open zijn tijdens het weekend en in de week open blijven tot 22u. Dat kan een grote meerwaarde bieden voor het grote publiek, maar ook voor clubs waarvan er momenteel veel geweigerd worden omdat er niet genoeg plaats is.

Wat de tarieven betreft, hanteren alle zwembaden **verschillende tarieven** voor inwoners van de eigen gemeente en anderen - met uitzondering van de zwembaden van het COOVI en de VUB, die niet door de gemeente worden beheerd. Hoewel dit deels kan worden gerechtvaardigd door het feit dat de belastingen van de inwoners bijdragen aan de exploitatie van het zwembad van hun gemeente, bestendigt

het een vorm van ongelijkheid in de toegang tot de zwembaden.

De toegang tot volledige en solide gegevens is ingewikkeld gebleken. Verschillende zwembaden zijn er bijvoorbeeld niet in geslaagd om basisinformatie te communiceren betreffende het goede beheer van het zwembad (bezoekersaantallen, tekort, ...). Dat soort informatie is nochtans essentieel voor de goede werking van het zwembad en met het oog op een beter beheer.

Een versnipperde bevoegdheid voor sport

De grootste uitdaging om het aanbod af te stemmen op de vraag blijft de institutionele en budgettaire structuur binnen de zeer specifieke context van **versnipperde bevoegdheden voor sport** tussen het Brussels Gewest en het federale België. De financiering van sportinfrastructuur is een gewestelijke bevoegdheid, terwijl het beheer in communautaire of gemeentelijke handen is.

Doelstellingen en aanbevelingen

De aanbevelingen in dit document zijn verdeeld in twee delen: enerzijds is er de optimalisering van het beheer van de zwembaden, anderzijds de structurele vergroting van het aanbod (door de bouw van nieuwe baden). Die twee delen hangen af van verschillende institutionele bevoegdheden en kunnen mettertijd gefaseerd worden.

› De toegankelijkheid van de bestaande infrastructuren verbeteren

In eerste instantie **zijn de aanbevelingen erop gericht de toegankelijkheid van de zwembaden te verbeteren door het beheer van de bestaande zwembaden te optimaliseren**. Dat kan snel uitgevoerd worden. De aanbevelingen beogen met name de oprichting van een beheerdersnetwerk, de installatie van tools die de werking van de zwembaden precies kunnen meten, een uitbreiding van de openingsuren, een bundeling van beheerderstaken en -kosten voor meer budgettaire efficiëntie, en het gebruik van doeltreffende informatie- en communicatiesystemen voor de gebruikers. Dit zal ervoor zorgen dat er expertise wordt ontwikkeld in het beheer van zwembaden.

Het aanbod kan ook uitgebreid worden door **semi-openbare zwembaden open te stellen** (met name zwembaden in onderwijsinstellingen) voor het grote publiek en clubs, en door een gedeeld gebruik met andere onderwijsinstellingen.

› Infrastructuur ontwikkelen

Een optimalisering van de werking van de zwembaden alleen volstaat niet om de achterstand weg te werken die het Brussels Hoofdstedelijk Gewest in de loop der jaren heeft opgelopen. **Het tweede luik beoogt dus een doelstelling op langere termijn, een verbetering van het aanbod door de bouw van nieuwe zwembaden**. Een van de onderzochte pistes is het delegeren van deze opdracht aan een gedeconsolideerde operator zoals de MSI (die zich al over het onderwerp heeft gebogen via het Manufakture-project), die de capaciteit heeft om te financieren en te lenen. Er kan ook gekeken worden naar modellen waarbij er partnerschappen worden aangegaan met de privésector. Dan kunnen er nieuwe zwembaden gebouwd worden zonder dat de overheid, met name de gemeenten, de financiële lasten ervan moeten dragen.

Recente infrastructuren, die dankzij een **goed architecturaal en technisch ontwerp** energie-efficiënt zijn, zouden de exploitatiekosten op lange termijn moeten drukken.

Opening

Het doel van dit document is om een eerste steen te leggen van een strategie die ambitie moet tonen. Deze visie moet verder ontwikkeld worden in nauwe samenwerking met de beheerders en (gemeentelijke en gewestelijke) politiek verantwoordelijken, van wie de betrokkenheid op lange termijn essentieel zal zijn. Door de inspanningen te bundelen kan er voor het hele gewestelijke grondgebied een visie ontwikkeld worden waar zowel de beheerders als de burgers baat bij hebben.

Bijkomende studies, met name een gedetailleerde analyse van de kosten voor het beheer van de Brusselse zwembaden en een benchmark (over financiële aspecten, beheermethodes, architecturale, technische en energetische kenmerken) van zwembaden in België en elders, lijken noodzakelijk om onze kennis over deze kwestie te vergroten en er goede praktijken voor Brussel uit te halen..

DEEL 04 BIJLAGEN

4.1

VERGELIJKING VAN BEHEERMETHODES EN GOEDE

Het doel van dit hoofdstuk is om onze blik te verruimen, door de situatie en beheermethodes in andere vergelijkbare steden, regio's en landen te analyseren. Deze benchmark richt zich op de manier waarop de zwembaden worden beheerd en gefinancierd, maar ook op hun typologische kenmerken. Het doel is om goede praktijken uit de geanalyseerde gevallen te belichten en aanbevelingen te formuleren die in het Brussels Gewest kunnen worden toegepast.

Plan "Nager à Paris"

De stad Parijs heeft een ambitieus actieplan om het historische tekort aan zwembaden en de groeiende veroudering van haar waterfaciliteiten aan te pakken.

Met het plan was een bedrag van 150 miljoen euro gemoeid voor de periode 2015-2020 om faciliteiten te moderniseren en nieuwe infrastructures te bouwen. Ook al is de Brusselse budgettaire context zonder twijfel anders, toch kunnen bepaalde maatregelen in dit plan dienen als inspirerende goede praktijken voor een beter beheer van de zwembaden in Brussel.

De 104 maatregelen steunen op 3 pijlers:

- › De eerste beoogt het creëren van nieuwe zwemruimtes en het moderniseren van de bestaande zwemlocaties, en dan met name om de infrastructures energie-efficiënter en milieuvriendelijker te maken. Het is dit eerste luik waar het budget van 150 miljoen euro betrekking op heeft.
- › De tweede beoogt het optimaliseren van het beheer van de zwembaden om ze toegankelijker te maken voor het grote publiek, verenigingen en scholen.
- › De derde beoogt een verbetering van de kwaliteit van de dienstverlening, door onder andere te werken aan het onthaal van de bezoekers, de informatieverschaffing, communicatie en hygiëne in de zwembaden.

Naast het bouwen van extra zwembaden, ontwikkelen van een zwemaanbod in de openlucht en grondig renoveren van meerdere zwembaden, anticipeert het eerste luik ook op de sluitingsperiodes voor werkzaamheden en daarmee vaak gepaard gaande vermindering van het aanbod. Het plan voorziet in de installatie van tijdelijke bassins tijdens de werkzaamheden, zodat bezoekers (scholen, clubs en het grote publiek) kunnen blijven zwemmen en ze niet hoeven uit te wijken naar al verzadigde andere zwembaden.

Het optimaliseren van het beheer van de zwembaden, dat deel uitmaakt van het tweede luik van het plan, omvat een

aantal maatregelen om de toegankelijkheid voor schoolgroepen, clubs en het grote publiek te verbeteren. Het plan voorziet met name in een uitbreiding van de openingsuren 's ochtends vanaf 7u en een verhoging van het aantal openingstijden 's avonds (22u of later). Uit een analyse van de openingsuren van de zwembaden in Parijs blijkt dat verschillende zwembaden verlengde openingsuren hebben voor het publiek. Op het hele grondgebied van de stad kan het publiek tussen 6.30u en middernacht terecht in een zwembad.

Het plan voorziet ook in een veralgemening van geautomatiseerde toegangscontroles met tourniquets (en in bepaalde gevallen badgesystemen). Die methode geeft enerzijds een beter beeld van het aantal bezoekers op bepaalde momenten, met het oog op een betere spreiding, en voorkomt anderzijds wachttijden aan de kassa op drukke momenten. Het plan voorziet ook in de installatie van systemen die het aantal bezoekers aan de ingang van de zwembaden in realtime tellen, zodat de bezoekersaantallen in realtime geraadpleegd konden worden op het internet of via de app Piscines Paris (die niet meer bestaat).

Bovendien hanteert de stad Parijs voor 38 van haar 42 zwembaden één toegangsprijs, namelijk € 3,5 voor het normale tarief en € 2 voor het verminderde tarief. Met de abonnementen en tienbeurtenkaarten heeft men dus toegang tot bijna alle zwembaden. Een groot voordeel voor de gebruikers en een manier om de vraag beter te spreiden over het grondgebied.

Tot slot is dit werk het resultaat van een nauwe samenwerking tussen het Parijse stadsbestuur, de gemeentehuizen van de arrondissementen, de beheerders van de zwembaden, actoren van de overheidsdienst voor het zwemmen en vertegenwoordigers van de zwemmers (grote publiek, clubs, rectoraten,...). Hoewel de institutionele context van de stad Parijs verschilt van die van het Brussels Gewest - met name door het centraliseren van de bevoegdheden binnen het Parijse stadsbestuur - bevat dit plan een interessante visie voor de stad en voor al haar burgers.

Promosport

Promosport is een vzw die een groot aantal sportactiviteiten aanbiedt in Wallonië en Brussel. De vereniging biedt met name wateractiviteiten aan via haar verschillende aquacenters. Die zijn volledig toegankelijk voor het publiek maar de vzw is privé.

Net als in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest is er in Wallonië een ernstig tekort aan zwembaden, al is de situatie er minder kritiek. Veel zwembaden zijn gesloten voor renovatie en het beheer van een zwembad weegt zwaar op de financiën van de gemeenten. Het Promosport-model compenseert een aantal tekortkomingen van de openbare sector met infrastructuren die gefinancierd en beheerd worden door de privésector.

De vzw Promosport beheert momenteel 13 zwembaden in Wallonië en Brussel (Aquacenter van Neder-Over-Heembeek).

Met het oog op een economisch evenwicht verschillen hun typologie en technische kenmerken sterk van de grote openbare zwembaden die we in Brussel kennen. Er zijn meer zwembaden, die kleiner en minder diep zijn en zich in kleinere ruimtes bevinden, waardoor er minder water en lucht verwarmd hoeft te worden en de infrastructuur optimaal wordt gebruikt. Die eigenschappen zorgen op lange termijn voor aanzienlijke besparingen op bouw-, energie- en onderhoudskosten.

Zo'n typologie is ideaal om te leren zwemmen en vormt daarom een interessant alternatief voor scholen - en kinderen - die met name getroffen worden door het gebrek aan plaats in de zwembaden. Activiteiten zoals aquagym komen er ook uitstekend tot hun recht. Bovendien komt er door het verplaatsen van dit soort wateractiviteiten naar de kleinere baden ruimte vrij in de grotere baden voor andere activiteiten.

De Promosport-zwembaden zijn er niet om de openbare zwembaden te vervangen, maar veeleer als aanvulling op het aanbod, en ter ondersteuning van specifieke activiteiten die in kleine zwembaden kunnen plaatsvinden. Hun toegangsprijzen zijn ook hoger dan die van de openbare zwembaden: een vrije zwembeurt kost er € 5 en is beperkt tot 1u.

Tot slot heeft dit model, omdat de privésector erin geïnteresseerd is, het voordeel dat het laat zien dat zwembaden niet systematisch synoniem zijn voor een financiële aderlating als ze goed worden beheerd en hun infrastructuur doordacht is.

De kostenbeheersing en typologie van de zwembaden, die efficiënt zijn in termen van ruimtebeheer en energieverbruik, vormen een interessant model voor de bouw van nieuwe openbare zwembaden.

